

II K
313

h. 2, 35.

L. M - II / 273

GEORGII BEYERI
I. V. D. PANDECT. P. P. VITEMBERG. ET
DICASTERIORUM IBIDEM ASSESSORIS
DELINEATIO
HISTORIÆ IVRIS
ROMANI ET GERMANICI
AD TIT. PAND.
DE ORIGINE JVRIS
POSITIONIBVS SUCCINCTIS
COMPREHENSA
ITERVM SEORSIM EDITA ET SCHOLIIS
NONNVLLIS AUCTA.

L I P S I Æ,

Impensis hæredum JO. FRIDERICI BRAUNII,
M D CC XXXIX.

GEORGIUS
DE
HISTORIA
ROMANA
DE
PONTIFICIBUS

LIBRARIUS
MDCCLXXIX

tam noscendæ primum, quam repe-
tendæ utriusque Juris Historiæ ab
his cum fructu adhiberi posse, edo-
ceremur. Itaque uti de positioni-
bus his affirmare licet, nullam huc-
dum æque brevem & concinnam,
ac, quoad institutum B. Auctoris
tulit, plenam Juris, quo in Germa-
niâ utimur, Historiam extare, quam
qualem illæ complectuntur: ita no-
vam hanc earum editionem, tum
& scholia recens adjecta, quæ aste-
risco ab Auctoris curis discreta vi-
des, haud ingrata fore, prorsus
confidimus. Lips. cIo Io CCXXV.
Haec olim scripsimus. Jam dum
nouam editionem Tibi exhibemus,
L. B. quid in hac a nobis sit præsti-
tum, id partim ex emendatis sphal-
matibus & erratis, partim ex novis
sub crucis signo (†) scholiis ipsemet
facile intelliges. Haec temporis pe-
nuria exclusi Te tantum monere vo-
luimus. Vale !

DELI-

DELINEATIO
HISTORIAE IVRIS
TAM ROMANI, QVAM
GERMANICI,
ad Tit. ff. de Origine Juris.

I.

Jus Humanum, quo utimur in Germania nostra, vel Romanum est, vel Germanicum.

SECTIO I.
DE JURE ROMANO.

2. Juris Romani multa capita a Romanis inventa, plura aliunde allata. Conf. *can. 1. &*

2. *Dist. 7.*

3. Hæc maximam partem inde a Mose usque, per continuam propagationem sunt deducta. Vid. *Mornaëus de verit. Relig. Christ. cap. 8. p. m. 140.*

4. Facit huc Licinii Rufini Collatio Legum Judaicarum & Romanarum, exhibita a) a *Lee-*

A 3 *mio*

a) * Primum eam ex antiquissima Mandubiorum Bibliotheca notis luculentis illustratam edidit *Petr. Pithæus* Lutetia 1772. 4. Adjecta est postea & Francisci Pithæi Observationibus ad Codicem, Paris. 1689. & Cod. Theodosiano cum aliis juris veter. reliquiis. Extat nunc in Jurisprudentia veteri Ante-Justiniana Anton. Schultingii, cum P. Pithæi & Schultingii notis.

*mio de O. J. p. m. 605 -- 710. item Herr. Giseber-
ti Deuteronomium Harmonicum Hamb. 1677. 4.*

5. Quamvis hic non iste Licinius fuerit, qui Pauli aetate b) vixit, prout evincit *Menag. A-
manit. Jur. Civil. cap. 7. p. m. 37. seq.*

6. Historiam hujus Juris in *l. 2. b. t.* Pom-
ponius, (vel uti nonnullis videtur, sub ejus
nomine *Tribonianus* e) attigit magis, quam
exposuit.

7. Aliud vero ante Iustinianum, aliud sub eo,
aliud post eum floruit.

MEMBR. I.

DE JURE ANTE JUSTI-
NIANVM.

8. Jus ante Iustinianum pro triplici statu :
Regio, populari (vel potius bicipiti & irregu-
lari; Vid. *Pufend. Dissert. academ. 7. de forma
Reip. Rom. pag. m. 453. seqq. p. 501. seqq.*) ac
Imperatorio variat.

9. Re-

b) Sub Antonino Caracalla, Alexandro, Gordiano &
Decio Imperatoribus. (Vid. *Paucirol. de clar. Legum
Interpretibus, L. 1. cap. 62.*)* quamvis id certum po-
nat *Cujacius Observ. XII. c. 10. 16. & 32. XIV. c. 4.
XXI. c. 11.* qui eum Licinium Rufinianum vbeat, &
Christianum fuisse credit, eundemque esse, qui Pau-
lum in *l. 4. ff. quib. ad libert. procl. non lic.* consulit.

c) Ita *Hotom. in Anti-Triboniano c. 12. p. m. 160.* totam
l. 2. b. t. nihil, nisi fabulas & deliria Triboniani esse, sup-
positamque sub falso nomine & titulo Pomponii asse-
rit, Add. *Ludov. Charond. Antiq. Rom. Lib. I. cap. 12.*

9. Regum primus, Romulus, manu magis, quam legibus regebat. *l. 2. §. 3. b. Rævard. de autorit. prudent. cap. 1. p. m. 947.*

10. Ipse tamen postea *suffragio subditorum* leges scriptas, sed paucas tulit; multas etiam non scriptas. *Dionys. Halicarn. Antiquit. Rom. Lib. 2.*

ii. Hujus enim privilegii populum, qui ex libero arbitrio in Rempubl. Monarchicam co- aluerat, participem reddebat.

12. Nimis confidenter vero *Balduinus in append. Commentarii ad Instit. edit. Hardeffian. XVIII.* Romuli Leges ex columna Capitoli- na, ut putat, recenset. d)

13. Successor Numa Pompilius plures, tan- quam ab Egeria Nympha acceptas, ferebat, inprimis circa cultum Deorum. *Liv. L. 1. c. 19. 20. 21. Dionys. L. 2. e)*

14. Hujus Numæ leges Ancus f) Martius rabulis ligneis seu roboreis *iv δέντραις, σάνισιν* (nam ærearum usus Romæ nondum erat) in- scriptas, in foro populo proposuit. *Dionys. Lib. 3. g)*

A 4

15. Sex-

d) Præter Balduinum ad LL Regias commentatus est *Anton. Cl. Sylvius Paris. 1603. 4to. Adde, quæ dixi Specim. I. autor. Jurid. n. VII. p. 80. seqq.*

e) * Non solum Jus Pontificium ordinavit, sed & leges jura Gentium respicientes tulit, multaque alia egregia instituit, ut, funerum sumtus vetando; lege de prædiis terminandis, &c. *Dionys. II. p. 124.*

f) Idem Ancus Jus Feciale f. militare condidit. *Liv. L. 1.*

g) * Tullii Hostilii lex de Trigeminis ad pubertatem us-

15. Sextus Regum, Servius Tullius tum de aliis rebus varias, tum de Contractibus & delictis leges quinquaginta h) tulit, referente *Dionysio Halicarn. Lib. 4. p. m. 323. & 327.*

16. Hisque Servii Legibus Reges etiam obstrictos fuisse, scribit *Tacitus Annal. L. 3. c. 26.*

17. Leges istae vocabantur Regiae, quarum unius memoria superest in *l. 2. ff. de mort. infer.*

18. Item curiatae, i) populo in triginta curias diviso. *Gozhofr. Man. Jur. p. 4.* & centuriatae, disparito nempe populo a Servio Tullio in 192. centurias.

19. Siquidem Romulus, cum subditi sui ex libero arbitrio in Rempublicam Monarchicam coalescerent, voluit eos legum ferendarum participes facere, ut eae se rogante suffragio Curiarum ferrentur.

20. Eas-

que alendis & lex de Provocatione notae sunt ex *Dionys. III. p. 160. & Liv. I. c. 26.* Tarquini Prisci lex de insignibus Regiis memoratur a *Dionys. III. p. 196.*

h) Sed postea Tarquinius superbus iis abrogatis omnia rursus manu Regia administravit. *Dionys. L. 4.*

i) *a comitiis, in quibus latae. *Sigon. de antiqu. Jure civ. Rom. I. c. 17.* Comitiorum tria genera extiterunt, curiata, centuriata & tributa. *Curjata Romulus, centuriata Serv. Tullius, tributa tribuni pl. in remp. intulerunt. Et curjata quidem dicta sunt, cum Populus in curias, centuriata, cum in centurias; tributa, cum in tribus descriptus suffragium iniit.* Erudite scripsit *de comitiis Rom. libb. 3. Nic. Gruchius.*

20. Easque Papirius (cujus posterii Papirii vocabantur, *Rævard. p. m. 948.*) durante adhuc statu regio collegit, unde vocantur Jus Civile Papirianum. *l. 144. d. V. S.*

21. Ad hoc jus Civile Granium Flaccum Commentarium scripſiſſe, Paulus Autor eſt in *l. 144. de V. S.*

22. Regibus ob ſtuprum Lucretiæ Collatinæ illatum anno U. C. 244. exactis intempeſtivum populi odium leges earum ſimul abolebat, maximo rei Rominae incommodo. *Dionys. Halicarn. L. 2. antiquit. & Liv. 1. cap. 57--60.*

23. Abolitio iſta non lege Tribunitia fiebat, ſed deſuetudine. k) *Thomas. Diſput. de Næv. Jurisprud. Roman. & Rittersbuſ. dodecad. proem. c. 4.*

24. Conciliat utramque opinionem *Cujacius de O. J.* Lege Tribunitia, i. e. illa, qua Tribuni conſtituti ſunt, leges plebejæ vigere, & propterea regiæ per deſuetudinem exoleſcere ceperunt. l)

A 5

25. Idque

k) Et, ſi quid ex legibus regiis uſu ſervaretur, id non legi expreſſæ, ſed moribus majorum tribuebatur. Sic lege Romuli conſtituta patria poteſtas moribus recepta dicitur. *l. 8. ff. de his, qui ſunt ſui &c.*

l) * Probabilius eſt, quod *Rittersbuſius ad LL. XII. Tabb. p. 9.* obſervat, non leges Regias Tribunitia lege exoleviſſe, ſed Reges ipſos lege Tribunitia, i. e. Junia de imperio Conſulari, a Bruto Tribuno Celerum lata, proſcriptos innui a Pomponio. (†) quæ ſententia quoque eſt *Feltmanni in Comment. ad Dig. lib.*

25. Idque patitur textus *l. 2. de O. F.* ubi verba : *lege Tribunitia*, non instrumentum denorant, per quod; sed *occasionem*, ex qua leges Regiæ florere desierunt.

26. Et a lege Tribunitia ad LL. XII. Tabb. computatum tempus recte dicitur m) 20. (†) annorum in *d. l. 2. ff. 3.* cum a Regibus exactis essent circiter LX. anni.

27. Quippe Anno U. C. 300. tres viri in Græciam missi, *Liv. Lib. 3. c. 31.* non decem, ut habet *L. 2. ff. 4. de O. F.* ut athenis & Lacedæmone n) leges peterent.

28. Quasi vero leges Græcorum etiam accommodatæ fuissent statui Romano, & ipsi leges

I. & II. & Corn. van Bynkershoek. in Prætermiff. ad l. 2 D d O. F. §. 3.

m) Nunc secus videtur: nam Lex Tribunitia lata A.U.C. 260. Vid. *infra. post. 62.* adeoque plus quam 40. anni intercedunt.

(†) Enimvero in dicto §. 3. non viginti, sed Viginti annis i. e. sexaginta legendum esse, valde probabiliter conjicit *Bynkershoek. in Prætermiff. ad l. 2. D. d. O. F.*

n) Hinc notandum, non omnino inutilem esse Legum Atticarum & Laconicarum scientiam, quarum illas *Joh. Meursius in Themide Attica, Trajecti. 1685. 4to.* & *Samuel Petrus in LL. Atticis, Parisi. 1635. fol. editis*, item *Desid. Herald. in Questionibus & Observationibus ad Jus Atticum & Romanum, Parisi. 1650. fol.* *Rittershusius Collatione Legum Atticarum & Romanarum. Porro Pratejus in Jurisprud. veteri, sive LL. Draconis & Solonis Gr. Lat. Lugd. 1559. 8vo.* Has vero *Nicol. Cragius de Republica Laced. Lugd. Bat. 1670. 8vo.* illustrarunt.

leges sibi convenientes sancire non potuissent. o)

29. Verum eousque jam procefferant discordiæ Romanæ, ut, cum neuter fidem alteri haberet, utraque pars a tertio leges peteret.

30. Lepide hic inepti p) *Accurs. in Gloss. ad. l. 2. §. 4. lit. R. de O. F.* disputationem sapientis Græci cum morione Romano sistens.

31. Cujus fabulæ veritatem nihilominus defendit *Steph. Forcatulus in append. Penus Civilis, seu Tractatus de alimentis, Lugd. 1550. editi.*

32. Triennio post leges a Græcis allatæ, opera Hermodori, exulis Ephesini, in linguam latinam non satis feliciter versæ, q) & decem tabulis æneis inclusæ.

33. *Æneis*

o) Multo prudentius placebat Lacedæmoniis, ne aliorum leges commendarentur, aut recitarentur; vid. *Crag. de Republ. Laced. Lib. III. Tab. 11X. Instit. 7. p. m. 296.* quo ipso solos Lacedæmonios toto terrarum orbe per septingentos annos unis moribus, & nunquam mutatis Legibus suo tempore vixisse, *Cicero pro Flacco* testis est. Simile Majorum nostrorum Institutum ex *Lehmanni Chronico Spirensi & Capitularibus Caroli M.* commemoravi in *not. ad Disputat. D. Sav. Gottl. Manikii, de incommodis Concurf. Creditorum Saxonici. §. 5.*

p) Parum abest, quin jam suspicor, Accursium hic egisse Satyricum, & hoc Romanorum institutum, leges a Rebuspublicis extraneis requirendi, falsè risisse.

q) * Magis interpretis munus subiisse videtur Hermodorus, scilicet, ut vim & æquitatem legum Græcarum ex-

33. *Æneis* inquam, non eboreis, r) ut Pomponius, qui ad suorum temporum mores respexisse videtur; tunc enim referente *Cujacio ad L. 2. de O. 7.* S^Cta libris seu codicibus eboreis, vel elephantinis fuerunt comprehensa.

34. Interpreti Hermodoro ob navatam operam statua in foro posita. *Cic. 5. Tusc. Quæstion. Strab. L. 14. Plin. lib. 34. cap. 5. Diogen. Laërt. in vita Heracleti.*

35. His conservandis & juri exinde dicundo Decemviri præfecti.

36. Subsecuto anno duæ tabulæ, ex furculis legum Regiarum s) & jure consuetudinario compilatæ, superadditæ fuerunt.

37. Ita-

plicando Xviris adesset. *Schubart. de satis jurisprud. Rom. Ex. II. §. 33* (†) Vide tamen *Strabonem*, qui in *Geograph. Lib. XIV.* Hermodorum leges Romanis scripsisse, ait.

r) * *Gothofredus* legit: *roboreis*. Fortasse initio, & antequam publicarentur, propositæ sunt in eboreis, aut roboreis tabulis; postquam omnium consensu receptæ, & confirmate essent, *σῆλαι χαλκῆς*, tabulis æneis. (†) Atque ita Pomponium & Dionys. Halicarnass. conciliat *Bynkershoek. l. c. §. 4.*

s) Imprimis earum, quæ de contractibus agebantur, quasque Tarquinius abrogaverat. *Dionys. L. 5.* an forte ex his supersunt contractus consensuales, quorum originem alias indagare difficile est? admittenda vero hac conjectura, non obstabit vera & generalis LL. X. tabb. regula: omnes contractus regulariter requirere stipulationem.

37. Itaque a. u. c. 305. duodecim tabulæ promulgatæ, quarum fragmenta collegit & commentariis illustrarunt *Jacobus Gothofredus, Conradus Rittersbusius & Franciscus Balduinus.* t)

38. Stylus earum ita obscurus erat, ut nec Ciceronis (†) tempore intelligi amplius potuerit, cujus philosophemata de vocabulo *lesfus* in vulgus nota sunt.

39. Videtur vero *Populus Romanus* eas in perpetuum recepisse, & nisi verosimilitudo circumstantiarum fallit, jurejurando, u) vel certe sponfione, ne ab iis recederetur, firmasse, unde definitio legis, quod sit *communis Reipubl. sponfio.*

40. Adde, quod hæ leges in *Carmen solenne* evaserint, x) a pueris statim memoriae mandatæ.

41. Ni-

t) Porro *Nicol. le Sueur.* item *Anton. Clar. Sylvius Paris.* 1603. 4to *Ricardus Vitus in not. ad LL. Decemvirorum in XII. Tabb. Atrebat.* 1598. 8vo. *Theodor. Marcilius in Interpretamento LL. XII. Tabb. Paris.* 1603. 12mo *Basinstochius ad Leges Decemvirorum, Atrebat.* 1597. 8.

(†) Qua de re quæritur *Tusc. Quæst. lib. II. c. 22. & de Leg. lib. II. c. 23.* add. *Polybius lib. III. c. 22.*

u) Jam reperio, hanc sententiam satis probatam a *Paulo Merula de LL. Roman. c. 1. n. 24.*

x) Forte ex imitatione *Lacedæmoniorum*, §. 10. *Inst. de J. N. G. & C.* (†) Factum hoc est forsân, postquam a. u. c. 363. urbs & XII. Tabulæ Gallico incendio confagarunt. *Liv. lib. VI. c. 1.*

41. Nimia vero harum legum brevitās & obscuritas desiderabat I. *interpretationes prudentum*, quas disputationem fori appellabant.

42. Hæ interpretationes sibi invicem maxime contrariæ erant, vel æmulatione Jctorum, vel studio confundendi populum.

43. Interim consuetudine invaluit, ut ipsæ interpretationes pro authenticis haberentur. y)

44. Addebatur aliud frenum populi, II. Legis actiones, z) seu formulæ, secundum quas negotia Civilia peragerentur.

45. Negotia sc. non contentiosæ solum, sed & voluntariæ jurisdictionis. Vid. l. 77. de R. J. *ibique Ravardus, Wissenbach. &c.*

46. Formulas istas stupenda diligentia congregavit *Barnab. Briffon. in tract. de formulis, in primis lib. 5.*

47. Hæ examussim ad syllabam usque observandæ erant, sub pcena nullitatis, & amitendi juris.

48. At-

y) * Inde' communi nomine *Jus Civile* appellabantur, itemque *media Jurisprudencia*, quæ media esset inter leges XII. Tabb. & Constitutiones Imperatorias. Idque *Jus Civile* primum a P. Mucio Pont. Max. decem libris, a M. Bruto septem, & M. Manilio tribus libris collectum, Q. Mutius Scævola, Publ. F. P. Max. in libros 13. & in unum corpus redegit. l. 2. §. 39. b. t.

z) De quibus luculenter *Jan. Vincent. Gravina in Origin. Jur. Civil. Lib. I. cap. 33.* (†) add. *Stengeri Diss. de eure formulario Rom. Lips. 1709.*

48. Atque initio a Pontificibus (†) petebantur, una cum diebus, quibus lege agere liceret.

49. Collegium istud *Pontificum*, a Numa Rege institutum, ex solis patriciis constabat ante legem Ogulniam. (††)

50. Præter eos tunc Jurisperitus nullus; abditæ in eorum penetralibus legis actiones & ratio dierum, quibus lege agi poterat. *Liv. lib. 9. cap. 46. Dionys. l. X.*

51. Postea ab Appio Claudio Cæco Centumano in librum redactus scriba ejus, Cnejus Flavius, evulgabat, unde Jus Flavianum vocabatur. *Cic. ad Attic. L. 6. ep. 1.*

52. Nam, teste Plinio, Appius hortatus erat Flavium, ut actiones exciperet & edisceret.

53. Et credunt quidem, dignitatem Ædilitiam Flavio in præmium divulgationis cessisse, *l. 2. §. 7. de O. 7.* sed falso; nam tempore divulgationis ille Ædilis jam erat. *Thomas. in Næv. L. 1. c. 5. p. 19. Conf. Cujac. de O. 7. ad. h. l.*

54. Hoc jus Flavianum a Sexto Ælio aliis actionum formulis, *in tripartitis suis*, adactum, & Jus Civile Ælianum vocatum fuit.

55. Sed

(†) *Revard. ad LL. XII. Tabb. c. 7.* sed negat *Schubart. de fat. Jurisprud. Rom. Exercit. II. §. 59. p. 297.*

(††) Lata est a Q. & Cn. Ogulniis Tribunis plebis a. u. c. 453. Q. Apulejo Panfa & M. Valerio Corvo Cos. svasit legem P. Decius, dissvasit Appius Claudius. *Pigh. Annot. Rom. Lib. V. Tom. I. p. 384.*

55. Sed has formulas falsæ ridebat *Cicero in Orat. pro Murena cap. XI. & de Orat. l. 1. p. m. 24. v. Thomaf. Næv. L. 1. c. 5. N. 10. Et Huber. digress. l. 1. c. 4.*

55. Postea plane sub Theodosio abrogatæ sunt, per *l. 1. C. de formul. & impetrat. sublatis.*

57. Hinc simul corruebat differentia actio-
num b. f. & stricti juris, directarum & utilium,
ut patet ex *l. 47. de Neg. Gest.*

58. Nihilominus ignorantia Compilatorum
sub Justiniano totum Corpus juris otiosis hi-
sce doctrinis inquinavit.

59. Accedebant III. leges novæ a) in comi-
tiis populi in campo Martio, interrogante Con-
sule b) latae, de quarum ritu vid. *Hub. digress.*
P. 1. C. 15. n. 2. Lib. 4. c. 30. & P. 2. L. 1. c. 10. c)

60. Tales erant Lex Rhodia, Scribonia, Papia
Poppæa, & Leges in libr. 48. Pandectarum per
totos

a) Compara *Jani Vincent. Gravinae Origines Jur. Civil. L. I. cap. 26. -- 30. & cap. 34.*

b) Aliquando etiam Prætor, Dictatore, Interrege, *Paul. Manut. de LL. p. 310.*

c) * Nimirum leges 1) domi scriptæ, 2) communicatæ cum Senatu, 3) in publico per trinundinum propositæ, 4) in comitiis recitatæ, accedente plerumque suasionem, vel dissuasionem, 5) auspicia & sortitio facta, 6) secuta rogatio hac formula: *Velitis, jubeatis, Quirites, hoc ita, uti dixi, ita vos, Quirites, rogo.* Additum: *Si vobis videtur, discedite Quirites.* 7) Suffragia per tabellas lata, 8) suffragiorum diremtio facta; tum lex vel antiquata, vel scita, aut perlata dicebatur, 9) inde lex perlata jurejurando confirmata, ærique incisa delata in ærarium.

totos titulos exposita, aliæque fere infinitæ, de quibus *Ant. Augustinus de legibus & Sctis, Franc. Hotomannus de legibus Populi Romani, Paulus Manutius de legibus, & Paul. Merula de Legibus Roman.*

61. IV. Plebiscita vero a sola plebe in Comitiiis tributis (ad quæ patricii non vocabantur) interrogante Tribuno lata.

62. Hæc vetustiora sunt Legibus XII. Tabb. orta in prima secessione, d) anno fere 17. post Reges excisos, & a. u. c. 260. quam Crustumerinam *Varro* appellat, *L. 4. de Lingu. Lat.* Mons enim, postea sacer appellatus, erat tunc prope Crustumerium oppidum Romæ vicinum. Neque tamen plebiscita tunc rata erant apud patres, neque legis nomen obtinebant.

63. Postea anno 304. per legem Horatiam e) non solum plebem, sed & patricios, verbo: populum, obligabant.

64. Cum enim Decemvirorum tyrannis & libido humanum fere modum superaret, secessio plebis in montem Aventinum imperium iis extorquebat.

65. Quam duo potissimum excitabant: infidiosa

d) Tunc duo Tribuni plebis creati, qui tres sibi Collegas acceperunt, & lex sacrata lata. *Liv. L. 3.* Postea a. u. c. 295. decem Tribuni plebis, bini nempe ex singulis classibus creati. *Dionys. Lib. 10. Liv. L. 3.*

e) * Quæ per Legem Publiliam a Dictatore Q. Publilio latam a. u. c. 414. fuit confirmata. *Liv. VIII. 12.*

diosâ Siccii cades, & denegata justitia in causa liberali Virginiae, quam C. Claudius tanquam servam pro App. Claudio Decemvirorum principe ad stuprum deposcebat.

66. Cum enim pater & sponsus jura divina & humana frustra implorassent, ille filiam incontaminatam adhuc, sed statim abducendam, interfecit, uterque ad libertatem proclamans. Vid. *Dion. Halicarn. Lib. XI. & Liv. L. 3. c. 43. seqq. Rittersbusf. Dodecadelt. Classf. 3. P. 3. c. 10. p.m. 194. seqq.*

67. Hinc Q. Horatio Consule regimen Decemvirale abrogatum, cautumque, ut, quod tributum plebs jussisset, populum teneret, *Liv. L. 3. c. 55.*

68. At denuo cavillatio patrum, populi nomine se comprehendi negantium, & nimio scenore alieni æris plebem prementium, occasionem dedit novæ secessioni in Montem Janiculum, a. u. c. 466.

69. Quæ lege Hortensia, Hortensio Dictatore lata, sopita, eaque, ut plebiscita omnes Quirites, adeoque patres etiam tenerent, diserte sancitum. *Liv. Epit. L. XI.*

70. Inde Plebiscita nomen legum obtinebant, v. g. Lex Aquilia, Falcidia, Voconia, ad quas *Balduinus*: lex Cincia, ad quam *Brummerus* Commentarios scripsere.

71. V. Edicta Prætorium, quibus Jus Civile non modo explicari, sed & corrigi poterat. *l. 7. §. 1. de F. & F.*

72. Ve-

72. Verum correctio ista astu (†) patriciorum (ex quibus Prætores initio creabantur,) elicita latere plebem debebat.

73. Quod duplici modo fiebat: 1) diversis nominibus uni rei impositis, v. g. bonorum possessionis & hereditatis, quarum definitiones non nisi inani verborum sono differunt; item hypothecæ. Vid. infr. *Lib. 20. ff. tit. 1. in princ.*

74. 2) Fictionibus; ita v. g. in Publiciana res fingebatur usucapta, quæ usucapta non erat; in rescissoria tempus usucapionis fingebatur nondum elapsum, quod tamen elapsum f) erat. Add. *Struw. Exercit. 28. th. 20.*

75. Ita obligatio, pacto de non perendo extincta, ipso quidem jure subsistere & actionem producere fingebatur, effectum tamen nullum sortiebatur propter obstantem Exceptionem perpetuam.

76. Has nugas rejecit jam ipse Paulus, alias subtilissimus, in *l. 112. ff. de R. J.* & totam fictionum materiam hodie inutilem esse, constat, quia legum mutatio non amplius a populo impugnatur.

77. De Prætoribus multa habet *Stryck. tract.*

B 2

de

(†) Sed vide *Gottl. Corii Vindicias Prætoris Rom. & juris honorarii Lips. 1730.* in quibus Prætores contra has obiectiones defendit.

f) Ita in testamento inofficioso testator fingebatur non sanæ mentis fuisse, licet omnigeno rationis usu gauderet.

de success. ab intest. diff. 9. pr. Conf. Thomas. de Næv. Jurispr. L. 1. c. 7.

78. Nempe primus Prætor ex patribus creabatur Sp. Furius Camillus, a. u. c. 389. cum Plebi contra concederetur Consul plebejus, *Liv. L. 6. c. ult. & L. 7. c. 1.*

79. Et videntur hæc quidem e re plebis fuisse, sed maxime tamen erant e re Patriciorum, cum quotidianum de fortunis civium arbitrium penes Prætorem, adeoque patricos esset.

80. Imo plebi magis perniciosum erat hoc institutum, quod occultis mutationibus jus magis incertum, & edictis specialibus persecutio ejus magis difficilis & periculosa redderetur.

81. Inde Prætor ex plebe Q. Publilius Philo(†) *Liv. L. 8. c. 15. Vid. Thomas. in Næv. L. 1. c. 7.*

82. Hinc numerus & potestas Prætorum in dies aucta, g) *Thomas. d. l. eorumque Edictis*

(†) a. u. c. 417. *Pigbius Annal. Rom. Lib. V. Tom. 1. p. 324.*

g) Nam & Prætor peregrinus fuit constitutus, qui peregrinis jus diceret, l. 2. §. 28. *de O. F.* (†) de quo vide *Couradi in Parerg. lib. 1. c. 1. add. F. H. Mylii Diss. de Prætoris peregrino. Lips. 1732.* & capta Sicilia, Sardiniaque quatuor facti sunt, qui inter se provincias sortirentur, Prætores *Liv. 32. c. 27. & 28. vid. Sigon. de Judic. II. c. 4.* Jul. Cæsar decem prætores fecit, post quatuordecim, demum sedecim. Hic prætorum numerus & sub Augusto fuit. Sequentibus temporibus nonnunquam XVI, nonnunquam uno, aut duobus plures paucioresve fuere. *Dio Cass. lib. 56. & 58.* Et additi Prætores *fideicommissarii* duo ab Imp. Claudio: Prætor

Etis vis legibus tributa, *f. 7. Inst. de J. N. G. & Civ.*

83. Ea duplicia potissimum erant: Generalia, quæ etiam perpetua vocabantur, & specialia.

84. Illa initio suscepti magistratus tabulæ, quæ album vocabatur, inscripta publice suspendebantur, ostendentia, quid Prætor perpetuo, i. e. per integrum annum jurisdictionis suæ in omnibus ejusmodi casibus pronunciare velit.

85. Hæc pro re nata ad casum singularem forte obvenientem dabantur, nec ad casus similes extendebantur, quippe publice non promulgata.

86. Hinc fomes iniquarum sententiarum, & fundamentum *tituli ff. quod quisque juris in alium &c.*

87. Sed anno U. C. 686. Pisone & Glabrio *Coss. C. Cornelius Trib. pl.* sancivit, ut Prætores non nisi ex edictis perpetuis jus dicerent, *Dionys. Lib. 26. (†)*

88. Finita vero annua Prætoris potestate, edicta ejus, etiam perpetua, expirabant, & successor nova edicta proponebat, cum prioribus quandoque convenientia, in multis etiam discrepantia.

B 3

89. Ea

fiscalis a Nerva: *Tutelar*is Prætor a M. Antonino Philosopho. *vid. l. 2. §. 17. 18. & 32. de O. J.*

(†) Qua de re jam a. u. c. 585. factum erat SCtum L. Aemilio Paulo & C. Licinio Crasso *Coss.* quod extat apud *Pigh. Annal. Rom. Lib. XI. Tom. II. p. 378.*

89. Ea omnia denique C. Aulus Ofilius colligebat, & sub Hadriano, anno imperii ejus 150, tandem Salvius Julianus in ordinem centum librorum digerebat, sub *edicti perpetui* nomine publicata.

90. Inde evenit, ut XII. Tabularum & aliae civiles leges ex observantia & memoria exciderent, J^{ur}is maximi nominis certatim commentarios ad Edictum scribentibus.

91. Optime hoc instituto consultum fuisset Jurisprudentiae Romanae, si modo Julianus majorem rei huic curam attulisset, nec multas contradictiones inseruisset.

92. Et melius consuleretur studiis nostris, si hoc edictum perpetuum, ad cujus ordinem farcinas pandectarum suarum consutas esse toties asserit Tribonianus, integrum haberemus. h)

93. Componebant etiam Proconsules & Praesides in provinciis edicta, quae provincialia appellabantur, ad differentiam urbicorum.

94. Ita *Cicero L. 6. Epist. 1. ad. Attic.* edictorum provincialium tam a se, quam a Bibulo latorum, item Q. Mutii edicti Asiatici meminit.

95. Indeque est, quod Cajus (qui ad edictum

h) Id, qua diligentia potuit, restituit *Guil. Ranchinus, Paris. 1597. 8vo.* Seriem vero Librorum eruit *Jacobus Gothofredus in fontibus quatuor Juris Civilis, Genev. 1653. 4.* (+) Historiam scripsit *Hamberger in Disp. de Edicto perpetuo. Jen. 1714.*

Etum provinciale i) Commentarios scripsit) in edictorum interpretatione toties Proconsulum mentionem faciat. Vid. *Briffon. de V. S. L. 5. voc. edictum. k*)

96. Reducta sub Cæsare, & stabilita sub Augusto Monarchia, comitia e campo (i. e. a populo, qui in campo Martio convenerat) translata fuerunt ad Curiam seu Senatum.

97. Factum id esse sub Tiberio, asserunt plerique, & confirmat *Tacitus L. 1. annal. c. 15.*

98. Causam impulsivam enarrat ex *Pomponio l. 2. §. 9. de O. F.* Tribonianus *§. 5. Inst. de F. N. G. & C.* auctum nimis populum difficile fuisse in unum convocari.

99. Verior forte erat astus dominationis, quia novi Cæsares in legibus condendis facilius Senatum, quam populum in partes suas pellicere poterant.

100. SCra præcedebat oratio Principis, novam

B 4

vam

i) * Exemplo Edicti Perpetui *Edictum provinciale* concinnatum est, quod inde parum discrepasse videtur ab Edicto perpetuo Prætoris, ut ex ipsis Caji Commentariis licet colligere. (†) vid. *Dodwell. in prælect. Camden. VIII. §. 11. p. 335.*

k) * Sed & *Ædiles Curules* de rebus ad jurisdictionem suam spectantibus, puta, de annona & viis publicis, ludorum institutione, rebus venalibus promericalibusque Edicta proposuerunt. *Plaut. Captiv. A. IV. Sc. 2. v. 44. Gell. Noct. Att. IV. c. 2. Tit. ff. de Ædilit. Edict.* (†) iis vero ab Hadriano edictum perpetuum etiam conditum esse, conjicit *Dodwell. in Prælect. Camden. IX. §. 7. p. 349.* quod probat *Everard. Otto de Ædil. Colon. & municip. c. 13. §. 3. p. 455.*

vam legem suadens, unde nonnunquam oratione *Principis* cautum dicitur, quod SCto cavebatur. *l. pen. ad SCtum Tertull.* Vid. *Brisson. Antiquitat. L. 1. c. 16.*

101. Ejusmodi orationes duas, nempe Marci de transactione super alimentis, & Caracallæ de donat. inter Vir. & Ux. dedit *Scipio Gentilis Hanov. 1604.* Ipsa SCta collegit *Anton. Augustinus Romæ 1583. in 4to.*

102. Ante Imperatores erant quidem SCta, sed quibus nihil decernebatur, nisi de populo convocando & novis rogationibus ei proponendis.

103. Nempe (plebs quidem ad plebiscita, sed) populus ad leges ferendas non poterat convenire, nisi a Senatu convocatus, quale Jus convocandi vocatur auctoritas.

104. His notatis intelligi poterunt, quæ habet *Liv. L. 1. c. 17. ibique Sigon. & Gronov. in not. varior. p. m. 38.*

105. Nec obstant *L. 9. de LL. §. 5. Inst. de J. N. G. & C. L. 2. §. 9. de O. J.* item paraphrastes *Theophilus p. m. 21.* putans, Hortensium Senatui & plebi persuasisse, ut alter alterius juribus se submitteret, & Senatus æque ac plebs novas leges sanciret, semper tamen ab altera parte rati habendas.

106. Nam *L. 9.* intelligi de statu Monarchico & Ulpiani temporibus potest, §. 5. transcriptus est ex *L. 2.* quæ centum erroribus scætet. Ignosci potest Græco Principi & Græculo

culo jurisperito in dijudicatione Reip. Rom. errare.

107. Idemque in Theophilo, alibi etiam erroribus non vacuo. Vid. jejune recitatam occasionem SCri Macedoniani (†) in *§. 7. quod cum eo* & c. p. m. 915. & alia passim. v. g. quod, Pompilium Rufum servum fuisse, (††) putet *tit. de eo, cui libert. caus. bon. addic.*

108. De modo habendi SCra multa ex epistola M. Varronis refert *Gellius N. A. L. 14. c. 7.* lectu dignissima, eique argumento luculenter inhæret *Jon. Vincent. Gravina in Origin. Jur. Civil. Lib. 1. cap. 14. -- 25.*

109. Videamus exinde saltem divisionem: Senatus consulta facta fuisse, ait, vel per discessionem, si consentitur; vel per singulorum sententias exquisitas. *Conf. Gell. L. 3. c. 18.*

110. Huic divisioni contrariam notat *Gellius L. XIV. c. 7.* sententiam *Tuberonis & Atteji Capitonis L. 259. Conjectaneorum*: nullum SCrum fieri posse absque discessione.

111. Nihilominus veritatem divisionis stabiunt fragmenta Legis Regiæ, Vespasiano decretæ, ab *Hubero in digress. P. 1. L. 1. C. 31. p. 87.* exhibita.

B 5

112. Con-

(†) Sed aliis secus videtur. vide *Guil. Maranum in Paratitl. ad D. tit. de SCro Macedon. & G. L. Mencken. Disp. de usu forensi SCri Macedon. in Germania Vit. 1715.*

(††) Neque in hoc errasse Theophilum probat *Heineccius Syntagm. Antiqu. Jur. Rom. b. t. §. 2.*

112. Conciliationem tentat *Försterus Histor. Jur. Rom. L. 2. c. 38. n. 57. seqq. inprimis n. 67. p. m. 428.* sed paululum obscure.

113. Scil. in omnibus SCTis fiebat discessio: verum non omnes semper in Senatu discedebant, sed juniores regulariter, qui vel nondum Senatores, in Senatum tamen veniebant; vel Senatores quidem, sed nondum honoribus majoribus admoti.

114. Ubi vero omnes discedebant, ibi demum per discessionem factum SCTum dicebatur.

115. In hoc formula præconis erat: *Qui hoc censetis, illuc transite, qui alia omnia, in hanc partem; Vel: in illam partem, quo sentitis.*

116. Idque est, quod dicunt: pedibus in alicujus sententiam ire, vel in alia, omnia transire. Quæ latius ex *Plin. l. 8. Ep. 14.* aliisque deducit *Briffon. de form. l. 2. p. m. 183. seq.*

117. At in SCTo per relationem non verbis precariis, ut in lege & plebiscito: VELITIS JUBEATIS, sed imperativis: *dic, SP. Postumi, qui censetis? Liv. l. 9. c. 8.*

118. Cumque adeo SCTa legum vicem obirent ex astutia Imperatorum, dominatum dissimulantium, sponte fluit, ea non ulterius durasse, quam donec ista dissimulatione opus non amplius erat.

119. Contigisse id post Marci Imperium putamus, quia post eum nulla SCTa condita legimus.

120. Ac-

120. Accedit, quod jam sub Hadriano, Marci in Imperio antecessore, Constitutionum incunabula reperiamus.

121. Quamvis enim anteriores etiam Constitutiones Principum a nonnullis allegentur; id tamen de SCtis exaudiendum esse, probabile est. Conf. *Thomas. Næv. Jurispr. L. 2. c. 4.*

122. Et Constitutionibus quidem statim ab Augusto vis legum tributa erat per *legem Regiam*.

123. Quam pro figmento habendam non esse, contra *Martinum Schookium* 1) erudite ostendit *Huberus digress. P. 1. L. 1. c. 16. -- 35.* & *Seubart. Ex. III. de fatis Jurispr. §. 35. ff.*

124. Conscripserat nempe Schookius tractatum *de lege Regia Triboniani*, cumque repetitis curis auctum edebat *de quadruplici Lege Regia, Francof. 1668. in 12mo.*

125. Sistit ibi legem Regiam Christi *Jac. 2. v. 8.* Legem Regiam Israëliticam *1. Sam. 8.* L. R. fictam, ut putat, Romanam, & L. R. hodiernarum Rerump. seu Capitulationes & LL. fundamentales.

126. Quantum ad L. R. Romanam, præsupposita Schookii ab Hubero refutata potissimum duo sunt:

127. 1) Augustum & sequentes abominatos nomen Regis & Domini; quomodo ergo Legem

1) Facit cum Schookio *Connan. L. 1. Comm. c. 16. n. 3. Vult. ad §. 6. Inst. de J. N. G. & C. n. 5.*

gem ita dictam acceptassent, & quomodo eam populus, cui adeo exosum erat Regis nomen, sanxisset?

128. Resp. Vocata ab initio fuit *lex imperii*; Regiæ nomen sub Antoninis nanciscebatur. Augustus eam non abrogabat, sed ea saltem non utebatur. *Huber. c. 5.*

129. 2) Populum, interfecto ob Monarchiæ ambitionem Cæsare, intestinis seditionibus fessum *tolerasse* magis Monarchiam præsentem, quam in perpetuam consensisse.

130. Resp. Neque lex ista erat perpétua, sed *ad vitam cujusque Imperatoris* restricta; post mortem ejus pro lubitu renovanda, vel abroganda. De quibus prolixius *Huberus d. l.*

131. Postrema insignis confusio juris Romani caput exerebat sub Theodosio Juniore, vi legis voluminibus Jctorum antiquorum superaddita.

132. Quamvis enim antecedentes Imperatores statim ab Augusto Jctis per modum beneficii concederent facultatem de jure respondendi, utque ab istis responsis judici recedere non liceret; Ea tamen obligatio ultra casum præsentem, de quo quærebatur, non extendebatur. m) *l. 2. §. 47. b. t. §. 8. J. de J. N. G. & C.*

133. Theo-

m) * Produxit ista de jure respondendi facultas, per beneficium indulta, sectas Jureconsultorum. Hinc sub Augusto Imp. *Atejus Capito* auctor scholæ *Sabinianæ*, *Antistius Labeo*, auctor scholæ *Proculejanæ*. Ille Principi

133. Theodosius vero in *L. 1. C. Theodos. de Respons. Prudent.* fanciebat, ut Jctorum, ante multa tempora mortuorum, Papiniani, Pauli, Caji, Ulpiani, Modestini, & eorum, qui ab his allegantur, responsa vim legis perpetuæ haberent.

134. Et sicubi diversæ ipsorum sint sententiæ, non ratio melior vincat, sed numerus auctororum.

135. Si numerus æqualis sit, ejus partis præcedat auctoritas, cui Papinianus assistit, qui ut singulos vincit, ita cedit duobus.

136. Si neutri jungatur Papinianus, inter opiniones æquales vincat ea, quam judex eliger.

137. Ita eveniebat, ut in locum judicii succederet opinio; & fundamentalis doctrinæ vicem suppleret turpis labor conquirendarum opinionum, & cavillatio verborum, quibus diversa sæpe opinio affingebatur.

138. Licet autem hanc Constitutionem abrogaverit Justinianus in *L. 1. §. Sed neque. C. de vet. jur. enucl.* videtur tamen ei non multum absi-

placere, hic pristinam servare libertatem cupiebat. Capitoni successit *Masurius Sabinus*; huic *C. Caspius Longinus*, & postea *Cælius Sabinus*. Inde *Sabiniani* & *Caspiiani*. Labeoni successit *Nerva* pater, huic *Proculus*, & huic iterum *Pegasus*. Inde *Proculiani* & *Pegasiani*. vid. *Christ. Otto a Bækelen, de diversis familiis veterum Jctorum. Lugd. Bat. 1678. 12. (†)* & *Gottfried. Masco-vium de Sectis Sabinianorum & Proculianorum, Lips. 1728.*

abfimilis abufus communes opiniones ex glosatoribus barbaris conquirendi.

139. Hinc tot specula opinionum communium contra communes, totque observationes, ut opinionibus istis tanquam puræ putæ veritati credamus, sub comminatione ignis æterni, si falsæ sententiæ, tanquam diabolo adhaeremus. Vid. *Wissenb. ad L. Jul. Maj. tb. 13. Schulz. Synops. Inst. p. m. 399.*

140. Interim mole sua male cohærente magis magisque laborare jam pridem cœperat Jurisprudencia.

141. Unde *Cicero* primus consilium ferebat componendi systematis juris, plane diversi & melioris forte, quam nunc habemus, *L. 1. de Orat.* qua de re peculiaris ejus liber citatur a *Gellio Lib. 1. c. 22.* quem librum promiserat *Cicero Lib. 1. orat. c. 42. p. m. 90.*

142. Sequi hoc volebat *C. Jul. Cæsar*; & utinam optimum hoc institutum injustissima ejus cædes (*Henning. in not. ad Beckeri Jus publ. L. 1. c. 1. p. m. 10. & seqq.*) non interturbasset. Vid. *Huber. Auspic. domest. Orat. 5. p. 177. seqq.*

143. Ita enim *Sueton. in Cæs. cap. 44. destinabat Jus Civile ad certum modum redigere, atque ex immensa diffusaque legum copia optima quæque & necessaria in paucissimos conferre libros.*

144. Perfecissetque hoc procul dubio melius,

ac

ac Justinianus ignorantia literarum & seculo ad barbariem inclinante pressus.

145. Antea etiam Pompejus M. idem moliebatur, sed desistebat, obtrektorum metu, *can. ult. dist. 7. ex Isidor. Orig. V. 1.*

146. Servius Sulpitius quoque & Constantinus Imperator, referente *Eusebio lib. 7.* nec non Cornel. Sylla, referente *Plutarcho in ejus vita*, hoc absque affectu suscepisse leguntur.

147. Edicta tamen Prætorum sub Hadriano in unum volumen, & subsequens temporibus Constitutiones Principum in tres Codices coaluerunt: Duo priores a Gregorio n) & Hermogene, vel, ut aliis placet, *Hermogeniano*, o)
JCTis

n) De hoc ita *Panciroli. de Clar. LL. Interpretibus, L. 1. c. 66.* fuit Gregorius aliquis Præf. sub Constantino, anno salutis 337. *l. 3. C. Tb. de annon. & tribut. l. 1. C. de natural. lib.* ejusque Justinianus meminit *Nov. 89. §. ult.* Sed hunc Jura fuisse professum, non constat. Ad Gregorium quoque est Diocletiani rescriptum *l. 1. C. si contra jus vel util. publ.* qui hic idem esse potuit, & tum aliquem gessisse magistratum. Alius fuit Gregorius sub Valente & Gratiano V. C. Præfectus Annonæ, *l. 15. C. Theod. de pistor.* idemque Africæ Proconsul, is Codicis Gregoriani compilerator fuisse creditur, in quem constitutiones usque ad Valentinianum collegit, quod alter longe anterior Gregorius facere non potuit; unde hunc inter JCTos & forte Juris Professores referendum puto. Hactenus *Panciroli.* Cujus conjecturam hoc imprimis dubium premit, quod Codex Gregorianus constitutiones Imp. Christianorum complexus non videatur. Cæterum ex mente *Panciroli* Codex *Hermogenianus* longe prior esset Gregoriano.

o) De hoc itidem *Panciroli. de clar. ll. interpr. L. 1. c. 65.*

Jctis confecti, privatane an publica auctoritate, incertum est.

148. Neque magis constat, quinam (*dixi ad posit. præced.*) fuerint isti auctores, præsertim Gregorius; nisi quod conjecturas suppeditet *Jac. Gothofred. in prolegom. ad Cod. Theod. fol. 183. seq.* Putant vero communiter, a Gregorio collectas fuisse Constitutiones Hadriani & seqq. usque ad Valerianum & Gallienum Anno Christi 268.

149. Inde secutam collectionem Hermogenianam, continentem Constitutiones Claudii, Aureliani, Probi, Cari, Carini, Diocletiani & Maximiani, ad initium seculi IV.

150. Verum refellit hunc errorem *Jac. Gothofr. in præfat. ad Cod. Theod. d. I.* evincens, utrumque Auctorem eodem fere tempore vixisse sub Constantino M. ejusque filiis.

151. Cumque fuissent Jcti gentiles, voluissent

plerique Hermogenem scribendum putant. *Cujac. L. 2. Obs. cap. 27.* quoniam apud *Lamprid. in Alex. Severi* consilio fuisse legerunt; Hermogeniani nomen nunquam audierunt. Sed ego hunc Eugenium Hermogenianum esse puto, qui sub Diocletiano & Maximiano Præf. Præt. fuit, & in Senatu de persecutione in Christianos decernenda retulit, vid. *Baron. in Annal. ad ann. Dom. 301.* Hunc credendum est auctorem fuisse Codicis Hermogeniani. Hactenus Pancirolus. Et ita Codex Hermogenianus, vel Codex Hermogeniani; non Codex Hermogenianus vocandus foret. *Bertrandus in vitis Jctorum* hunc Hermogenianum inter Christianos refert, cui contradicit *Menagius in Amœnitatibus Juris cap. XI.*

se posteritati sistere veram faciem veteris Jurisprudentiæ gentilitiæ, quæ tunc quotidie mutabatur.

152. Qua conjectura inductus puto, hos Codices publicam auctoritatem non adeo obtinuisse. p)

153. Accedit, quod fragmenta Codicis Gregoriani, *Basil. 1528. cura Joh. Sichardi* cum multis aliis impressa, quatuor q) leges Diocletiani & Maximiani contineant.

154. Harum duæ priores sunt *L. 4. & 5. C. de R. V. tertia L. 2. si sub alter. nomine res emta. & quarta L. un. quib. res judic. non noceat.* quæ Diocletiano tertium & Maximiano Coss. est subscripta.

155. Horum vero Codicum non nisi fragmenta supersunt: Gregoriani quidem ex dicta editione r) leges in universum *viginti duæ, titulis tredecim* ex totidem libris excerptis

C

com-

p) * Attamen publice receptos & lectos, imo & auctoritatibus suis confirmatos fuisse, testatur Interpretes Codicis Theodos. *ad l. un. de respons. prudent.*

q) In noviori editione Codicis Theodosiani a Tilio, Pitheo & c. adornata & *Lugd. 1593. 4to* publicata, in Codice Gregoriano *decem* leges Diocletiani & Maximiani reperiuntur.

r) Novior editio jam dicta, quæ *Lugd. 1593. 4to* prodiit, utrobique plures continet leges, vid. *nostram Autor. Juridicorum notitiam, Spec. II. n. XI. & XII.* * Nunc utriusque codicis fragmenta cum doctissimis *Anton. Schultingii* notis habemus in ejus *Jurisprud. vet. Ant. Justin. p. 683. ff.*

comprehensæ; Hermogeniani vero leges *duæ*, sub totidem titulis.

156. Codex Theodosianus jussu Imp. Theodosii Junioris ab octo viris concinnatus continet Constitutiones Imperatorum Christianorum a Constantino M. ad Theodosium.

157. Unde alias inscribitur: *Novæ leges legitimorum principum.*

158. Hunc Codicem post varias editiones s) integrum & luculento Commentario illustratum edidit *Jac. Gothofr. Lugd. 1665. in sex tomos* divisum. t)

159. Reliquæ leges Imperatorum post Codicem Theodosianum evulgatum sancitæ, nempe ipsius Theodosii, Valentiniani III. Marciani, Maiorani Severi, exhibentur sub nomine Novellarum a *Joh. Sicardo* una cum Cod. Gregoriano supra memorato.

160. Sed plenius postea sistuntur a *Pithæo*, adjectis Novellis Imperatorum reliquorum, ad usque Justinianum; vid. *Gothofr. Man. p. 65.* & denique a *Jac. Gothofredo* in *nova Codicis Theodosiani editione.*

MEMBR.

s) * Prima fuit *Jo. Sicardi*, Basil. 1528. f. Secunda *Jo. Tili*, Parif. 1594. 8. quibus præstat editio *Jac. Cujacii* Lugd. 1566. f. Parif. 1586. f.

t) In quo quid præstitum sit, summam dixi in *Notis. Autor. Jurid. Spec. II. n. XIII.*

MEMBR. II.

DE JURE JUSTINIANO.

161. Hucusque pervenerat immensa quidem, sed lacera & male cohærens disciplina juris; & manus medicas eo magis optabat, quo magis ad barbariam secula inclinabant.

162. Sed incidit in Medicum, morbo non multo meliorem, & multiplicantem magis, quam contrahentem.

163. Erat is Flavius Justinianus, u) ex tenui profapia oriundus, adeoque rudis & literarum expers.

164. Quantum ad profapiam; natus fuit ex Sorore Justini primi, qui teste *Zonara L.3. Annal.* primo bubulcus, dein miles, inde ob corporis firmitatem & animi sagacitatem dux; tandem corruptis largitione militibus Imperator factus.

165. Justinianus itidem patria obscura natus parentem armentarium habuit, cui vivendi generi & ipse addictus, usque dum militiam sequeretur, tandem ad officia civilia protrusus, ab Avunculo adoptatus, & in consortium regni receptus.

C 2

166. Pa-

u) Vid. *Arnolds Reſer. Hiſtor. P. 1. L. 6. c. 1. §. 8. - 15.* Genealogiam ejus, & Conjugis, Theodoræ, æri incisam exhibui in *notis. Autor. Jurid. Specim. II. n. XIV. p. 44. ſeqq. (†) add. Jo. Petr. de Ludewig uita Juſtiniani M. Hal. 1731.*

166. Patet hinc, verosimilius esse, quod *Laurentius Valla Lib. 6. elegant. cap. 36. Cuspinian. in vita Justiniani*, aliique a *Mæstertio* allegati ex *Suida* asserunt: x) Justinianum studio- rum expertem fuisse. Sed vid. *Arnolds Reher-Histor. P. 1. L. 6. c. 1. §. 14.*

167. Frigide enim plane hæc refutantur a *Mæstertio Lib. 1. de Justit. Roman. Leg. dubit. 2.*

168. Paulo meliora sunt, quæ afferunt *Hænon. Diss. 1. ad Institut. th. 1. Ungep. Exercit. Justin. 1. Q. 6. & Th. Rivius in defensione Justiniani contra Alemannum*, testimonio *Platina, Procopii, Jornandis & Antonii Sabellici* suffulti. (†)

169. Nam, ut verum fatear, omnia ista testimonia primam videntur originem Clericis debere, quibus Imp. noster plus justo obsecundavit.

170. Accedebat uxoris in ipsum imperium, quod tum temporis in proverbium abierat, y) ejusque simplicitatem non obscure arguebat.

171. Ma-

x) * Sed mendosus est *Suidæ* locus, voce: ἀμάδντος & pro ἰουστινιανός legendum ἰουστίνος, prout in notis docuit *Küsterus*.

(†) Alia omnia etiam apparent ex literis *Theodahati & Vitigis*, qui ejus doctrinam & sapientiam sæpius laudant. vid. *Cassiodor. Var. Lib. X. Ep. 9. 22. & 52.*

y) * Hinc *Zonaras Ann. lib. XIV.* scribit, Justiniano principatum adepto, non unius, sed duorum potestatem fuisse, cum uxor ejus non minus ipso, ac potius plus potuerit. *Procopius Casariensis*, cujus de Rebus

171. Magis utrum confirmabat, quod operi huic Tribonianum præfecerit, cujus exiguam eruditionem & eximiam avaritiam non absque ratione plures notarunt. Conf. *Wesenb. de Composit. Juris. Arnolds Reher-Histor. P. 1. Lib. 6. c. 1. §. 14.*

172. Emblemata & nævos ab eo admissos collegerunt *Wissenbach. Anton. Matthæi & Hotomannus in Anti Triboniano.*

173. Ubi tamen separari velim casus, ubi Tribonianus se gessit ut Philosophum & Historicum, a casibus, ubi se gessit ut legislato-rem,

174. Prioribus casibus merito vapulat; quibus etiam annumeranda puto dogmata jamdudum abrogata, quorum utilitatem docere non potest.

175. V. g. differentiam actionis directæ, utilis, & in factum, actionum b. f. & stricti juris,

C 3

ris,

Justiniani libb. VIII. & *avéadoræ* ex edit. *Nic. Alemanni, Lugd. 1623. f.* habemus, permultis argumentis hunc Theodoræ Aug. in Justinianum Imp. dominatum comprobat, qui & Theodoram mulierem scenicam & ambiguae famæ fuisse, docet. Ad nutum uxoris varias leges publicasse Justinianum, testatur *Nov. VIII. c. 1. & l. 3. C. de quadr. præscr.* Avaritiam & arrogantiam Justiniani *Evagrius lib. IV. Hist. Eccl. c. 30.* & *Procopius* depingunt: hic tamen in convitiis nimius videtur. Defensores Justiniani præcipui: *Gabr. Trivori- us, Thom. Rivius, & Jo. Eichelius. it. Jo. Chifletius, de juris utriusque Architectis.*

ris, actionis de in rem verso, & negotiorum gestorum &c. de quibus suis locis.

176. Sub huius directione anno 528. Idibus Februar. *Codex Justinianus* prior cceptus a decem viris componi. Vid. *Const. Hæc, quæ in fin. de Nov. Cod. fac.* ubi Compilatores isti recensentur §. 1. *dict. Const.* Anno 529. VII. Idus April. publicatus est, & abolis prioribus Codicibus singulari *Const.* confirmatus.

177. Verum hic ad secula nostra non peruenit, & periit forte statim promulgato Codice repetitæ prælectionis.

178. Hinc septendecim viris compositio Pandectarum demandata 18. Calend. Jan. f. 15. Decembr. anno 530.

179. Quibus injunctum, ut nulla antinomia, nec tautologia relinquatur, & sententiæ rationibus ponderentur. Quorum neutrum factis observatum videtur.

180. Et circa antinomias quidem conciliandas infinita extant *inavisio* *Qava Pacii, Bronchorsti, Giphanii, Struvii, Bergeri, Nicolai de Pafseribus, Grariani de Garzatoribus, Reinh. Bachovii, Helfr. Hunnii.*

181. Geminaciones seu tautologias evolvit *Pardulph. Pratejus in Jurispr. media. z)*

182. Quo-

2) * Prodiit Lugduni 1561. 8. libris IV. primo 160. geminationes totidem capitibus proponuntur: libro II. notantur omissiones: III. inversiones & truncationes: lib. IV. sententiæ non intellectæ, & in diversum tractæ,

182. Quousque rationum pondera in ferrentis observata fuerint, docebit ipsa tractatio Pandectarum.

183. Triennio post, absolutum fuit opus Digestorum, & 17. Calend. Jan. seu 16. Decembr. 533. promulgatum.

184. Dividitur ab Auctore in septem partes enumeratas in *l. 2. §. 1. in fin. seqq. C. de Vet. Jur. Enucl.*

185. A Glossatoribus antiquis, qui Juris Utriusque Monarchæ passim in frontispiciis tractatuum suorum audiunt, in tres partes: *Vetus, a) Infortiatum, & Novum.*

186. Illud finitur cum *tit. 2. lib. 24.* istud cum *lib. 38.* Hoc ad finem procurrit.

187. Quantum ad editionem, dividuntur Digesta in vulgata, Norica & Florentina.

188. *Vulgata* sunt, quæ semper in manibus omnibus omnium fuerunt, b) maxime mendosa & variantia.

C 4

189. No-

observantur. (†) Extat in *Everard. Ottonis Thesauro Fur. Civil. Rom. Tom. III. p. 505.*

a) Atque secundum hanc divisionem professio Pandectarum in Academia Vitembergeniensi dispertita, & superiori Digestum Vetus, inferiori Infortiatum & Novum assignatum est.

b) Omnia tamen tam typis formata, quam manu exarata ex prototypo Florentino, tanquam per traducem dimanantè ostendunt *Anton. Augustinus L. 1. emendat. Contius L. 1. Disp. c. 7. Lælius Taurellus in præfat. Pandect.* Tempore enim reperti exemplaris Florentini nulla alia vel in ipsa Italia Pandectarum exempla super-

189. *Norica* prodierunt Noribergæ per *Gregorium Haloandram* Zwickaviensem, c) *Anno 1529. in 4to. 3. Voll.*

190. Idem simul edebat *Institutiones in octavo*, deinde *Codicem ann. 1530*. Denique *Novellas Græcas. 1531. cum versione sua*, utrumque volumen *in folio*.

191. Confecit vero hanc editionem non ex Archetypo Florentino, sed ex libris *Bolognini* (†), qui ex *Politiani* codicibus, ad Florentinum exemplar emendatis, provenerunt.

192. *Florentina* hodie inter vasa aurea & argentea Magni Ducis Hetruriæ visuntur.

193. Constant duobus voluminibus holoserico rubro involutis, clausulisque argenteis exornatis.

194. Scripta sunt literis majusculis capitalibus, seu quadratis, absque interpunctione.

195. Un-

fuerunt. * vid. *Henr. Brenemannii Historia Pandectarum, lib. III. c. 2. & c. 4.* quo editiones Pandectarum recenset.

c) Eum Professore Altdorfium nonnulli faciunt, sed absque ratione: cum eo tempore Altdorfi ne Gynnasium quidem conspicuum, multo minus Academia esset; debebat vero Haloander Norimbergæ, publicis stipendiis, quamdiu huic operæ incumberebat, sustentatus, ut ipse fatetur *in præfatione Digestorum*. Plura de hac editione & Auctore dixi *in notit. Auctor. Jurid. Specim. I. n. 5.* (†) Vitam ejus Fr. Car. Conradi descripsit, & *Parergon* Lib. I. præmisit.

(†) Vide, quæ ad hanc rem probandam illustrandamque collegit *Fr. Otto Mencken. in historia vitæ Angeli Politiani Sect. I. §. 15. not. d. p. 311.*

195. Unde, si forte ex mutatione commatum commodior sensus elici possit, illa prohibita non est. Exempla passim occurrent.

196. Hoc exemplar Angelus Politianus in *miscellan. & epist.* (cui assentit *Bologninus, & Budæus,*) non modo Justiniani ætate scriptum, sed & archetypum fuisse, putat. Vid. *Leew. de O. J. p. 73.*

197. Et quamvis dissentiant alii, d) certum tamen est, illud non multo post Justinianum scriptum; & reliquis, quæ quidem hæctenus innotuerunt, omnibus præferendum esse.

198. Eo plus ergo gratiarum merentur manes Francisci Taurellii, quod Florentinam hanc editionem anno 1553. summa fide & accuratatione repræsentaverit.

199. Hunc secutus *Ludovicus Charondas, nitidissima editione Antwerp. 1575.* non Digesta modo, sed totum Corpus exhibens. e) *Leew. p. 741. seqq.* ubi & reliquas editiones enumerat. Et tantum de Pandectis.

200. Interim & Institutiones, tanquam Elementa Jurisprudentiæ d. XI. Calend. Decembr. f. 21. Novembr. anno 533. editæ, & simul cum Digestis confirmatæ.

C 5

201. Ubi

d) Inprimis Haloander, qui, contrarium plus, quam sexcentis locis meridiano sole clarius demonstrari posse, putat *in præfat. ff.*

e) * Et jam ante hunc *Ludov. Ruffardus*, cum notis perpetuis clariss. Jctorum & summaris Duareni, Lugduni 1561. secuta editio Plantiniana 1567. & tertia 1570.

201. Ubi mirari subit, cur tantilli libelli laborem non uni, sed tribus viris Justinianus demandaverit.

202. Verum hoc non obstante partus iste infelici fidere prodiit, descriptus ex fragmentis Pandectarum, Codice priori, & inprimis Caji commentariis.

203. Dividitur in quatuor libros, inepta dissectione, quippe particula Juris in re ad librum tertium, & particula Juris ad rem in librum quartum rejecta.

204. Nempe numerum quaternarium adhibitum putat *Accursus* ad similitudinem *quatuor elementorum, sc. aquæ, terræ, ignis & aëris, quia sicut ex his omne corpus gubernatur humanum, ita ex hoc volumine Institutionum, per quatuor libros partito, seu diviso, juvenes sustentantur, i. e. adjuvantur, ut postea possint secure accedere ad libros legales, ex quo in istis Instit. primo studuerint.*

205. Versionem, vel potius *paraphrasin* f) *Græcam* earum habemus beneficio *Theophili* cujusdam.

206. Hunc *Brissonus Lib. 1. de V. S. voc. antecessor, & Guido Pancirol. de claris Legum Interpretibus, Lib. 1. c. 80.* putant fuisse ipsum *Theophilum*, qui libris juris & ipsis Institutionibus

f) *Paraphrasin Institutionum latinam edidit a. 1550. Claudius Cantiancula Lugd. 8vo.*

onibus compilandis manum admoberat; sed absque sufficiente ratione. (†)

207. Non enim e *Basilicis* tantum multa ad verbum transcripsit, sed & antiquitatem nunquam fabulis, ab Accursianis non adeo differentibus, obfuscat. Exemplum g) supra habuimus in Senatus-Consultis in genere, atque in specie in Macedoniano.

208. Varias editiones sistit *Jac. Gothofr. Man.* p. 72. ubi & conjectura de auctore.

209. Versionem latinam adjecit *Jacobus Curtius* anno 1610. in 12mo. h)

210. Postea a quinque viris emendatio Codicis prioris suscipiebatur: inde *Codex repetitæ prælectionis* prodiit, confirmatus 16. Cal. Dec. 1534.

211. Accesserunt huic Codici non paucae Constitutiones Justiniani, item 50. *Decisiones*.

212. Harum nota externa est inscriptio ad *Johannem*, vel *Julianum P. P.* & subscriptio: *Lampadio & Oreste Coss.* vel: *post eorum Consulatum.* Vid. l. 12. 13. 14. 15. 16. 17. C. de usufr.

213. In-

(†) Extra omnem dubitationem id posuit *J. H. Mylius* in libro singulari de *Theophilo Lips.* 1730.

g) Plura suppeditant *Viglius* in præfat. Edit. *Parisiensis* anni 1538. 8vo. & *Carol. Annibal. Fabrotus* in emendatiori editione Græco-Latina. *Paris.* 1657. 4to.

h) * Post *Fabrorum Jo. Doviatius* cum novis notis atque animadversionibus edidit ex Latina tamen saltem *Paraphrasi*, *Paris.* 1681. 12. vid. de singulis *Theophili* editionibus *Gundlingiana* P. II. §. 9. p. 119. f.

213. Interna nota est mentio Juris Veteris dubii a Justiniano decisi.

214. Sed plures decisiones eadem die ad eundem directæ videntur tantum pro diversis capitibus unius decisionis habendæ; alias numerus earum quinquagenarium longe excederet.

215. Et dubium adhuc est, an omnes 50. Decisiones, an plures etiam Codici sint insertæ. Conf. *Strauch. ad 50. Decis. diff. 1. cap. 1. n. 8. seqq.*

216. De his Decisionibus vid. *Strauchius d. l. Edmundus Merillius ad 50. Decis. Wilhelmus Ludovell. Disp. Inaug. de 50. Decis. quae annexæ est ejusdem Exercitationibus Justinianeis. i)*

217. Et hæc quidem a Triboniano Codici adjecta sunt; a Glossatoribus vero superaddebantur tum *Constitutiones e Basilicis* depromptæ, tum periodi ex Novellis, quas vulgo *authenticas* vocant.

218. Illæ a *Cujacio*, *Contio* &c. adjectæ fuerunt dudum post juris Romani in Germaniam introductionem; unde autoritate legali destituuntur.

219. Exempla deprehendimus in *l. pen. Et ult. C. de usur. l. 33. C. locat. l. 24. C. mand. l. 6. C. de sponsal. l. 12. C. de repud. l. 1. Et l. 2. C. de aleator.*

i) * *Petri Franc. Linglois* Decisiones L. a II. usque ad IX. librum Cod. Antverp. 1661. f. *Dominici Bassi* redivivus ingenii partes, f. Justiniani Imp. L. Decisiones, Vienna 1708. 4.

aleator. l. 15. C. de religiof. l. 2. C. de privat. carcer. & paffim.

220. Hæ funt excerpta ex Novellis ad eas Codicis leges, quibus derogant, adjectæ, ad imminuendum ftudioforum laborem. k)

221. Autor creditus fuit *Irnerius*, qui & *Gvarnerius* & *Wernerus* appellatur, natione Germanus, Juris Doctör Bononiæ celebris ab anno 1128. ad 1137.

222. Verum hunc autorem effe negat *Strauch. diff. acad. 4.* quæ inſcripta eſt: *Irnerius non errans*, & oppoſita tractatui *Wiſſenbachii*, quem inſcripſit: *Sylloge errorum Irnerianorum. 1)*

223. Quamvis autem ipſe *Strauchius* ſibi non conſtet, an JCrīs Papienſibus, an anonymo plusquam quingentis annis antiquiori eas attribuere debeat; conſtat tamen, Irnerii hunc laborem non fuiſſe.

224. Et videtur ſtatim poſt *Juſtinianum*, quia *Novellæ* ejus nondum in unum *Volu- men* erant redactæ, interpres quidam ſummaria ipſarum *Codici* annexiſſe.

225. Si-

k) Earum CCXXIII. in univerſum reperiri, notat *Georg. Rittersbuſ. in Epilogo promulſidis errorum Irnerianorum.*

l) Adjectus eſt hic tractatus *Diatribæ & vindiciis de mutuo*, anno 1660. editis *Franekeræ* in 8vo, & uterque poſtea repetitæ editioni *Diſputationum ad Inſtitutiones*, *Franeck. 1666. 4to.* Vid. noſter. *Notit. auter. Jurid. Specim. 11. n. XIII.*

225. Siquidem *Gregorius M. m)* qui exeunte seculo Justiniano vixit, teste *Strauchio* authenticas jam allegavit.

226. Dein forte *Papienses* & tandem *Irnerius* authenticas auxerunt. (†) Quo spectant, quæ habet *Odofredus* apud *Strauch. d. l. cap. 1. & 2.*

227. Hisce authenticis non competit auctoritas legislatoria, quatenus cum *Novellis* non conveniunt.

228. Exempla sunt in *Auth. Quas actiones. C. de SS. Eccles. Auth. Bona damnat. C. de Bon. damnat. Auth. Quod sine C. de testam. Auth. Ex causa. C. de lib. præter. Auth. Si quis vult caute. C. qui pot. in pign. & alibi.*

229. Authentice tamen *Friderici*, quales sunt *Auth. Habita. C. Ne filius pro patre Auth. Omnes peregrini. C. Commun. de success. Auth. Nulla. C. de Episc. & Cleric. Auth. Sacram. puber. C. si adv. vendit. Auth. Nav. C. de furt. vilegis* non destituuntur.

230. Ultimum *Juris Justiniani* volumen sunt *Novellæ.* (scil. *Constitutiones.*)

231. Ha-

m) * *Lib. XI. ep. 54.* citat *Authent. Presbyteros C. de Episc. & Cler. item Burcardus & Ivo* Authenticas citasse creduntur.

(†) Eandem sententiam defendit *Bynckersbæk* in libro singulari *de auctoribus & auctoritat. authenticar.* Sed ea de re magna inter illum & *Pagenstecherum* orta est contentio, quam refert *Brunnquell in hist. Jur. P. II. c. 10. §. 5. n. 2.*

231. Harum publicationem promiserat Tribonianus §. 4. *Const. de emendat. Cod.* sed mors vel ejus, vel Justiniani hoc propositum sufflaminauit.

232. Postea nunquam publicatas puto, sed tantum *collatas*, (i. e. collectas: id ipsum enim vocabulo bono, sed quantum ad significationem barbaro, indigitabant.)

233. Indequē forte in novem Collationes dividuntur, quia *novem fasciculis* constiterunt.

234. Nolim tamen hanc conjecturam pro indubitata venditare, aut *Rittersbusii* opiniones plane rejicere, quas explicat in *proem. Novell. n. 19.*

235. Pleraque Novellæ Græco idiomate erant conscriptæ, quia earum præcipuus usus subjugata fere a Gothis Italia in Græcia futurus videbatur.

236. Habemus tamen etiam sermone latino conceptas *Novell. 9. 11. 23. 33. 34. 35. 61. 62. 65. 114. 138. 143.* n) Vid. *Charondæ editionem Corp. Juris in Novell.*

237. Et hinc lingua Græca tantopere vulgo commendatur. Vid. *Rittersbus. in fin. Proem. Novell.*

238. Textum Græcum primus ex descripto *Bonomiensi* in lucem protraxit Gregorius Halo-

n) * Hæ, dum in Occidente valere debebant, latino idiomate promulgatæ. vid. *Novell. LXVI. c. I. §. 2.*

Haloander, suamque adjecit interpretationem. o)

239. Quæ vero ab hoc neglecta sunt, p) accurate emendavit & supplevit *Scrimgerus* & *Agylæus in Supplem. Novell.* Paris. 1560. 4.

240. Cæterum versio latina triplex potissimum est. (1) *Juliani*, *Patricii*, *Jcti* & *Antecessoris Constantinopolitani.* q)

241. Hic, resecit superfluis procemiis & Epilogis, Novellas in compendium latinum statim post Justinianum redegerat, quod *Novellarum* nomen retinuit.

242. (2) Interpretatio authentica; unde Novellis latinis *authenticarum* nomen tributum est.

243. Hæc nihil resecuerat, sed verbum verbo *κατὰ πῶδα* fideliter, sed infelicitè redderat. r) Et tam a *Charonda*, quam *Dionysio Gothofredo* retinetur.

244.

o) *Noribergæ 1530. f. vid. de ea *Anton. Contius* in præfat. versionis Novellarum vulgatæ, quam emendatam una cum glossis edidit. Lugd. 1589. f.

p) Vel potius reperiri non potuerunt, ut Novellæ integræ 70. 76. 106. 137. 40. 49. 140. 149. videatur *Charonda* editio *Antw.* 1575. fol. * Cura *Jo. Hervagii* & *Henr. Scrimgeri* Novellæ variis additis ex MSto *Bessarionis* prodire *Basil.* 1541. f. & 1558.

q) Typis mandata ex bibliotheca Petri Pitheci, * *Basil.* 1567. f. & antea cum legibus Longobard. & Scholiis, cura *Nic. Boërii*, Venet. 1537. 8. it. edita a *Ludov. Miræo*, Lugd. 1560. 8. & ab *Anton. Augustino*, Herdæ 1567. 8.

r) Autorem hujus versionis *Bulgarum Jctum Pisanum*,

244. (3) *Greg. Haloandri*, quam *Agylæus* postea ex *Scrimgero* & *Hervagio* supplevit. s)

245. Ordo *Novellarum* non alio, quam *temporis*, quo promulgatæ sunt, nexu ductus est; (& neque hunc satis observatum t) non pauci contendunt.)

246. Inde diversa sæpe jura sub unum titulum temere collocata, & connectenda divulgata fuerunt, prout eodem, vel diverso tempore prodierunt.

247. Inde etiam subinde posterior *Novella* priori aperte derogat. Vid. *Nov. 127. c. 1. junct. N. 118. c. 3. Nov. 117. c. 10. junct. N. 22. c. 4. Nov. 127. c. 2. junct. N. 119. c. 1.*

248. Defectibus hisce remedium ponere sat egerunt, (1) *Dionys. Gothofr. in epitome Novella-*

Poëtam, Græcas literas edoctum, faciunt *Alciatus* & *Covarrus*. vel saltem ejus ætate versionem susceptam contendunt. Sed contrarium evicit *Contius*, & videtur versio ista non multo post *Justinianum* enata. Vid. *notit. Basilicãv.* Interim huic versioni plus autoritatis vulgo tribuunt, quam fonti Græco. *Maurit. de Libr. Jur. Commun. lb. 16.* ratio in aprico est. vid. *Cujac. lib. IV. obs. c. 38. & VIII. c. ult.*

s) * *Novus Interpres* extitit nostra ætate *Jo. Fridr. Hombergk zu Vach*, Antecess. *Marburgensis*, qui novam versionem *Novellarum* edidit *Marburgi* *Cattor.* 1717. 4.

t) Ita *Nov. 23.* tempore prior est *Novella 20.* ita *Nov. 50.* tempore præcedit *Novellam 41.* *Rittersbusf. ad Nov. P. 10. c. 1. n. 17. p. 649.*

vellarum, ad ordinem Codicis potissimum adaptata. Paris. 1683. 8.

249. (2) *Pardulphus Pratejus in Lexico juris Civilis & Canon. Lugd. 1567. in fol. edito, Lit. N. Rubr. Novellarum methodus. fol. 138.*

250. (3) *Conradus Rittersbusius in expositione Novellarum methodica, quae meliorem hucusque non habemus. u)*

251. In eo vero potissimum laudandae sunt Novellae, quod magis magisque ab antiquis subtilitatibus recefferint, vid. *Nov. 118.* & alibi passim.

252. Hinc non abs re monent nonnulli, explicationem Juris a *Novellis* exordiendam esse.

253. Mihi videtur, principia juris tam ex Institutionibus, quam *Novellis* caeterisque voluminibus in systema aliquod redigenda & tyronibus proponenda esse. Cui bono enim insudamus soli textui, nec eleganti, nec cohaerenti, nec fundamenta universa satis explicanti?

254. Dicis: imo substernendum est fundamentum, quod Imperator praescipit: & dulcius ex ipso fonte bibuntur aquae.

255. At

n) Nempe si respiciamus argumenta ex Jure & observantia Germaniae, cum *Novellis* collata. Alias laude sua etiam defraudandi non sunt *Petri Gudelini Commentariorum de jure Novissimo libri sex. Arnem. 1661. 4to.* quorum contenta recitavi in *notit. autor. Jurid. Specim. I. n. XIII.*

Glossato non habentur, autoritas legis tribui possit. y)

263. Siquidem autoritas Juris Romani in foris nostris dependet ex receptione; tempore vero primæ receptionis Novellæ istæ nondum aderant.

264. Præstaret itaque eas diversis typis, vel alio quovis signo a reliquis separare. z) Et tantum de Jure Justiniano. a)

MEMBR.

y) Dissentit *Mauritius de Libris Juris Communis, th. 17.* verum ejus argumenta hypothesein nostram non ferunt. * Dum plures Novellæ certum personarum, aut provinciarum statum concernerent, eo quod usum amplius non haberent, in scholis forisque neglectæ sunt, quo factum, ut Glossa saltem 98. Novellas interpretaretur. Unde in foro *glossatas* tantum valere non absque ratione dicitant. v. *Joach. Hagemeyer* de autor. jur. Civ. c. 8. p. 30. (†) add. *G. L. Mencken Disp. de novellarum glossatarum & non glossatarum auctoritate juris. Lips. 1707.*

z) Ut & illas, quæ non sunt Justiniani, ut Nov. 117. 140. 144. 148. 149. quæ *Justiniano* Imp. Nov. 161. 163. 164. quæ *Tiberio* Imp. adscribuntur.

a) Post novellas in corpore Juris comparent *Edicta Justiniani* tredecim, non ad certum aliquem populum, aut gentem scripta.

MEMBR. III.

DE JURE POST JUSTINI-
ANUM.

265. Post Justinianum Jura ejus diversam experiebantur fortunam in Oriente & Occidente.

266. In Oriente vigeant aliquamdiu pura; deinde in Græcum translata & aliis juncta.

267. Pura & in lingua latina floreant per 40. annos sub Justino, Tiberio, & Mauritio.

268. In Græcum translata recipiebantur in forum sub Phoca, Imperatore ignavo & imprudenti, qui occiso Mauritio anno 600. in Imperium successit, & durabant per annos 260. circiter.

269. An autem omnia sub eo, an ante eum in Græcam linguam versa fuerint, certo non constat.

270. Autotes tamen versionis memoriæ nostræ supersunt, sc. Codicis & Digestorum *Thalelæus, Antecessor*; b) Institutionum *Theophilus*.

D 3

271. Quî

b) Etate Justiniani; versio κατὰ πρόδα confecta est; ipsa Thalelæus (ita *Rutilius*; alii Thalelæum vocant) erat ex collectoribus Pandectarum, quem νομικῆς ὀφθαλμὸν appellabant. Vid. *Balduin. & Haloand. in Proæm. Novell.* qui posterior, hanc versionem vidisse se, testatur. Cæterum non solum Thalelæus Codicem vertit, sed adjutus est a Theodoro Hermopolita, Anatolio & Ili-

271. Qui tamen diversus fuit a Theophilo, coetaneo Justiniani & ab Autore quoque paraphraseos. c)

272. Neque Justiniani tantum, sed & quorundam antiquorum ICorum, ex quibus Digesta concinnata erant, libri in Græcum conversi norma Juris erant.

273. Quibus accedebant inprimis novæ Imperatorum, a Justiniano ad Basilium usque, Constitutiones.

274. Harum plerasque edidit *Enimundus Bonasidius* d) & *Joh. Leunclavius* e) in Libris Juris Orientalis, de quibus paulo inferius:

275. Postea

ro. Vid. *notit. Basilicor., Tomo eorum primo præmissam.* Habemus etiam Codicis versionem Gallicam veterem, sed demum Lotharii ævo confectam. *Cujac. in præfat. III. Libr. Cod. & Lib. XI. Obs. c. II. & XVI. c. 24.*

c) Nisi me omnia fallunt, alia Institutionum versio Græca, præter hanc paraphrasin, ostendi hucusque non potuit. Atque adeo jam neque autorem, neque ipsum opus diversum fuisse a paraphrasi puto. * Non multo post Justiniani excessum factam paraphrasin, ex Tit. de usucap. §. II. & 12. luculenter constat, ubi Theophilus Justinianum *Regem nostrum* appellat, & ad ejus Constitutionem, *nuper* emissam, provocat: ut merito miremur, Theophilum Cujacio visum fuisse junio-rem ipso Accursio, & Theophilitzen vocatum.

d) * In *libris III. Juris Orientalis*, 1578. 8. una cum latina interpretatione ex officina Henr. Stephani editis.

e) * In *Jure Græco-Romano*, II. Tomis distincto, a *Marqu. Frebero* edito Francof. 1596. f. Harum etiam Constitutionum Latina versio Corpori Juris subjecta

275. Postea Basilius Macedo, Princeps magnanimus, inter captivos venales Constantinopolin adductus, dein Anno 867. in Imperialem dignitatem evectus, novam Juris collectionem meditabatur.

276. Causam allegabat, referente *Cedreno*, f) nimiam prolixitatem, obscuritatem & ordinis in corpore Justiniani defectum.

277. Quibus nævis remedium ponere, leges abrogatas, vel ab usu recedentes dispungere, & servatis utilibus multitudinem repurgare decrevit.

278. Idque eum alicubi præstitisse, exemplis ostendit *Dionys. Gothofr. in præfat. Basilicãv de anno 1606.*

279. Sed credunt plerique, æmulatione Justiniani inductum fuisse, cujus famam ex compositione juris adeptam ferre non potuerit.

280. Interim Basilius opus destinatum absolvere non potuit, morte ipsum præveniente.

281. Edidit tamen *Epitomen Codicis Justiniani*,
D 4

visitur. Plures Imperat. Græcorum Novellæ in Cod. Bibliothecæ Vindobonens. occurrunt. v. *Lambecius, Nesselius.*

f) Nunc quidem ratione Cedreni opus non est, postquam ipsum *Leonis præmium*, *Basilicis Fabroti præfixum*, easdem rationes continet, & imprimis urget, inconcinnum videri, quatuor diversa Volumina de eadem re conscribere.

νιαπει, quam *πρόχειρον τῶν νόμων* appellavit. g)

282. Post filius ejus *Leo* novam recensio-
nem, in LX. libros h) divisam, novo, sed non
meliori ordine edidit anno 886.

283. Eamque *βασιλικά νόμιμα* appellavit;
vel, quasi Constitutiones Regias, vel, quod
verosimilius, a patre suo *Basilio*.

284. Inde, & quod studiis legum Civilium
valde deditus fuerit, (quod vel *Novellæ* ejus
restantur) cognomen *Sophi*, vel *Philosophi*
meruit.

285. Et cum adeo duplicem *Basilica* habe-
ant autorem; a quibusdam *Leoni*, ab aliis *Ba-
filio* attribuuntur.

286. Comprehendebantur iis universa *Juris
Justiniani* & subsecuti volumina, suppressis
tamen nominibus *Jctorum* & *Imperatorum*,
item subscriptionibus legum ex *Codice* trans-
sumptarum.

287. Qua in parte non satis de *Jurispru-
dentia* meritus est, præscissis non contemnen-
dis explicationis & conciliationis mediis.

288. Deinde *Constantinus Porphyrogenneta*
(quod in *Porphyretico*, palatio *Constantino-
politano* natus esset) secundus *Basilii* filius, (†)
Leonis

g) * Tantum ad XL. libros opus perduxit, ex omni *jure
Justiniano* a. C. 867. compilari cœptum, titulis fere
novis, nec in *leges*, ut sit in *jure Justin.* distinctis.

h) * Inde *ἑξήκοντῶν βιβλος* dicta, & *ἑξάβιβλος*, quod in *sex
τύχη*, s. volumina esset distincta.

(†) Ita *Dion. Gothofredus* & *Marquard. Frekerus* exi-

Leonis frater repetitam βασιλικῶν prælectionem edidit.

289. Hoc demum genuinum opus est, vicennio post primam editionem in lucem emissum, hodieque superstes. Ex eo septem Libros, scil. 28. 29. 30. 45. 46. 47. 48. in Latinum vertit i) *Gentianus Hervetus*, quibus sexagesimum *Cujacius* adjecit. Eos junctim edidit *Dion. Gothofr. Hanov. 1606. in fol. k*)

290. Integros tandem l) Latino · Græcos septem voluminibus m) sistebat ex Bibliotheca

D 5 ca

stimarunt, sed perperam. Namque Constantinus Porphyrogenneta fuit Basilii nepos & Leonis filius. vid. *Chriff. Fr. Wacheleri epistolam ad J. B. M. Act. Erud. a. 1715. p. 505. insertam.*

i) Ed. Lutet. 1557. Tom. II. Merito displicet hæc versio Fabroti, qui suam substituere maluit, quam istam emendare. Siquidem doctissimus erat Hervetus, sed non Juris. Cujacii vero versionem plane retinuit, optatque, ut iste integros LX. libros vertendos suscepisset.

k) Sub titulo: βασιλικῶν διαταξέων, id est, Imperialium Constitutionum, in quibus continetur totum Jus Civile &c. Fabrotus vero simpliciter inscripsit: βασιλικῶν Libri LX.

l) Non tamen omnes in hac editione sunt authentici, sed duntaxat XLI. perierunt enim liber XIX. XXXI. -- XXXIIIX. XLIII. XLIV. XLIX. -- LIX. nisi forte adhuc in aliqua Bibliotheca premantur. Eas lacunas supplevit Fabrotus ex Synopsi Basilicῶν eorumque glossis, ex Theodoro Hermopolita, tunc nondum edito, Constantino Harmenopulo, & Commentario Cujacii in tres posteriores libros Codicis.

m) Primus tomus continet Libr. I. -- XI. secundus XII. -- XXI. tertius XXII. -- XXIV. quartus XXV. --

ca Regis Galliae Carol. *Annibal Fabrotus* Antecessorum Aquisextiensium Decanus, cum versione sua Latina, præter quam nihil adjecit, *Paris. 1647. f.*

291. Ad eos Scholia scripserunt Jcti Græci; at non tantæ copiæ, ac nostri ad Corpus Romanum.

292. Et ex iis glossæ aliquæ ad nos perverunt, editioni Fabroti adjunctæ, sicut Accursianæ volumini Justiniano.

293. Nempe Glossa *Stephani, Nicæi, Thaddæi, Eustathii, Eudoxii, Isidori, Basilii, &c.* Conf. quæ dixi in *notit. autor. jurid. Specim. III. n. 20.*

294. Magis placebant Græcis epitomæ & Synopses, quarum primam supra memoravimus Basilii *πρόχειρον.*

295. Ex eo & priori Basilicæ editione atque Constitutionibus Imperatoriis usque ad Emanuele Comnenum, qui imperavit circa annum 1150, *Constantinus Harmenopulus*, Præses Thessalonicensis *Promptuarium Juris* confecit, anno 1143. n) cui non absimile

XXXVII. quintus XXXIIX. -- XLIV. sextus XLV. -- LIX. & septimus librum sexagesimum. * Addita quoque huic editioni *Josephi Mariae Suaresii* notitia Basilicorum, ad eorum historiam & Græcam jurisprudentiam apprime faciens.

n) * Ita *Suaresius*, & omnes vulgo. Sed *Harmenopulum* demum circa a. C. 1345. sub Anna Palæologa & ejus filio vixisse, probat *Lambec. in Biblioth. Vindol. l. VI. p. I. p. 39.*

mile est *πρόχειρον* Antiochi Balsamonis. o)

296. Breviorem adhuc synopsis ante Har-
menopulum edidit *Michael Attaliates*, (At-
taliotam vocant alii,) Jctus, iussu Michaelis
Ducæ Imp. circa annum 1070. (†) (alii 1071.
alii 1077. substituunt,) quam *Compendium
compendii* vocat.

297. Eodemque tempore Synopsis suam
condidit *Michael Psellus*, versibus politicis
comprehensam.

298. Edidit quoque *Joh. Leunclavius, Basil.*
Anno 1576. έκλογὴν βασιλικῶν, sed eam non
concinnavit.

299. Prodiit enim ex Bibliotheca *Joh. Sam-
buci, Pannonii*, a quo Tarenti in Calabria re-
perta erat, quippe quæ pars Italiae Orienti di-
utissime paruerat.

300. Tres quoque *Paratitlorum libros Leun-
clavius iste* latinos reddiderat, in quibus le-
ges ad res & personas sacras p) spectantes ex
Cor-

o) * Quod *Anton. Augustinus* recenset in Bibliotheca sua,
cod. 188.

(†) Potius circa annum 1073. quod apparet ex epigram-
mate præmisso, in quo ejus auctor ait: tertio Michaelis
imperatoris anno opus illud prodiisse, extat vero in
Leunclavii jure Græco-Rom. Tom. II.

p) * *Pbotius*, Constantinopolit. Patriarcha circa a. 880.
edidit *Nomocanonem*, ex Constitutionibus Imp. Ba-
silicis & canonibus Ecclesiae congestum. In hunc, ut
& varios conciliorum Canones commentarium fecit
Theodorus Balsamo, isque una cum *Nomocanone* ex-
tat in *Hear. Justelli & Guil. Voëlli* Bibliotheca juris
Canon. veteris, Paris. 1661. f. Tom. II.

Corpore Justiniano desumptæ sunt, adjectis singulis, quæ in aliis titulis & glossis ad hanc materiam pertinentia reperiuntur. q)

301. Cæterum Basilica in usu fori orientalis fuerunt usque ad eversum Imperium & captam anno 1452. sub Constantino Palæologo a Muhammede Constantinopolin.

302 Ab eo tempore ibidem everfa fuit Jurisprudentiæ memoria; fabulas enim loquuntur, qui narrant, Constantinopoli hodie summam venerationem esse Codicis Justiniani, ad eumque in summo dicafterio aliisque judiciis propositum in pronunciando recurri.

303. Et quamvis, Leunclajum in Tribunalibus Turcicis r) Codicem Justinianum vidisse, referat *Treutler. Vol. 1. D. 7. Tb. 5. lit. a. Bus. ad L. 6. de F. & F. n. 2. Grænev. ad præem. Inst. n. 1.* Id tamen satis refutat *Feltmann. ad l. 2. §. 3. de O. F.*

304. In Occidente alia facies fuit Italiæ, s) alia Germaniæ. 305. In

q) Denique sub titulo *Juris Græco-Romani* omnia congestit & edidit. Porro Imperator Leo Sophus etiam *Juris Epitomas* edidit, opus elegans, meris definitionibus & regulis constans. *Nesselius* catalog. Biblioth. Caf. p. 6.

r) Add. *Pagenstech. Manip. 2. p. 105.* qui cum esse Codicem Justinianum priorem in linguam Turcicam versum, ex *Speidelii Speculo lit. G. n. 65.* refert.

s) * Jam ante Justinianum diversa Juris Romani fata in Occidente. Per occupationes ac direptiones Orbis Romani & ipsius Romæ non potuit non ejus autoritas exolescere. Visi-Gothi, Italia occupata, moribus suis vixerunt, post Euricus eorum consuetudines literis

305. In Italiam, excepto Illyrico, leges Justiniani non penetrasse, impediens barbarorum dominationibus, plurimi putant.

306. Eas vero demum partim Amalfi reperitas, partim aliunde erutas, jussu Lotharii II. in scholas & fora, juribus aliis omnibus antiquatis, anno 1137. revocatas t) & scholam Bononiensem ad eas explicandas fundatam fuisse.

307. Verum tot pene errores, quot verba, hic detexit *Conringius in tract. de Orig. Jur. German.* u) Cujus potissima breviter delibabimus.

308. Scil.

consignari jussit, quod *Isidorus* Hispalensis docet. Idque rectius, quam *Athaulphum* Gothorum Regem leges scriptas Gothis procurasse, creditur. Eurici legibus quamnam accesserint, recenset *Conring. de orig. Jur. Germ. c. 3.* Mansit tamen usus Codicis Theodosiani. Hinc *Anianus* Gothus jussu *Alarici* Visigothorum Regis a. 506. breviarium Codicis Theodosiani confecit, ac post eum *Papianus Burgundio* *librum Responsorum*, hoc sine, ut qui lege Romana vivere vellent, normam haberent, & corpus quoddam Juris ex lege Romana. Nam Romano jure utendi libertatem Burgundiones & reliquæ Germanicæ gentes subditis suis reliquerunt. Ostrogothi in Italia Consuetudines suas Romanis legibus permiscuerunt, quod ex *Cassiodori formulis* cognoscere est. *Theodoricus* Rex & successores *Edicta* promulgarunt, ad statum Regni accommodata. Edictum Theodorici edidit *Petr. Pithæus*, & ex eo *Fridr. Lindenbrog.* Cod. Legg. antiquar. p. 239.

t) Sualore *Iriero*, qui Constantinopoli Jctos docentes audivisse, dein hosce libros ex situ & pulvere protractos renovasse, certis tomis distinxisse, paucisque de suo verbis interpositis publicasse fertur.

u) Conferendus omnino *Conradus Sincerus* (sive *Kulpi-*

308. Scil. falsum est, nullum ante Lotharium usum fuisse juris Justiniani in Italia. x)

309. Et convincit hanc opinionem quodammodo *Leevius de O. F. p. 728. seqq.* Solidius vero *Conring. d. l. c. 20.*

310. Scil. Wisigothi in Gallia Codice Theodosiano, Longobardi in Italia Codice Justiniano & Novellis utebantur. y)

311. Pandectæ tunc erant incognitæ; major Codicis & in causis Ecclesiasticis Novellarum supererat autoritas in locis Italiæ a Longobardica dominatione liberis, Roma ipsa, Exarchatu Ravennatensi &c.

312. Et Carolus M. jamjam in multis negotiis

sius) *de Germanicarum Legum veterum & Romani Juris in Republ. nostra usu & autoritate presenti.* Quem recitavimus in *Specim. 2. autor. jurid. n. 22.*

x) * Devictis Gothis, occupata a Justiniano Italia, jus Justinianicum per Italiam cepit, & in Academiam Romanam publica lege introductum est. Sed Jus AntJustinianicum & Gothicum non statim sublatum.

y) * Longobardi quidem, postquam intrassent Italiam, leges suas introducere, Rotharide Rege autore, primo, quibus varia Grimaldus, Luitprandus, Rachis, Aistulphus adjecere, ut & ipsi Francorum Reges, qui Longobardos sibi subjecerant: Sed Exarchatum nec statim occuparunt, nec diu tenuerunt Longobardi, Romam ac Ducatum Rom. vero nunquam possederunt. Hinc in Imperio Rom. strictius dicto, nullus, nisi forte arbitrarius, juris Longobard. usus Legem hanc Longobardicam Lindenbrogius Codici suo p. 503. inseruit, antea tum a Jo. Basil. Heroldo, tum a Melch. Goldasto editam.

tiis concesserat plebi Italicæ, Longobardico regno subditæ, usum Juris Romani.

313. Lotharius postea anno 847. optionem dabat singulis, profitendi, qua lege velint vivere: Romana, Longobardica, Salica? utque, quam professus esset quilibet, ad eam judicaretur.

314. Idque arbitrium legem sibi eligendi duravit usque ad Lotharium Saxonem, quibus temporibus adeo semper usus aliquis arbitrarius Juris Justiniani superfuit.

315. Deinde, licet negari non possit nota de reperto in Apulia z) & Pisas translato Pandectarum volumine historia, quam ex *Tauvello* sistit *Conring. c. 21. p. 128.* ea ipsa tamen confirmat, auctoritatem Corporis juris non demum supervenisse ex sanctione Lotharii.

316. Cur enim tanti æstimassent hoc Pandectarum volumen Pisani, ut impensarum bellicarum sufficiens præmium judicassent, nisi tunc aliqua ibi Juris Romani fuisset auctoritas.

317. Et cur non potius Bononienses illud obtinuissent, vel schola ejus interpretandi gratia Pisis magis, quam Bononiæ instituta esset?

318. Scil.

z) Ejusque oppido Amalfi, quo ex Bibliotheca Byzantina, vel Ravennate pervenit; nam in Græcia conscriptum est. * Omnem inventionis historiam, & errores communes circa eam refutatos vide apud *Breneman. Histor. Pandect. lib. I. potissimum cap. 7. f.*

318. Scil. jam ante repertas Pandectas instituta erat Schola Bononiensis, in qua Jus illud privato studio doceri cœpit. *Conr. p. 118. ex Sigonio, & p. 129. seq.*

319. Nihil vero de expressa Lotharii in scholas, multo minus in fora introductione, minime vero de Jurium aliorum tunc vigentium abrogatione.

320. Introductio in scholas ipsis Bononiensibus, vel certe rogatui Mathildis deberetur. *Conr. c. 21. passim. a)*

321. Introductione in forum opus non erat, quia jam tum aliquatenus vigeat.

322. Magis quidem gliscere autoritas ejus in scholis incipiebat, quod nunc melius, quam antea intelligi cœpisset, quodque Irnerius a singulari æquitate, eruditione & plenitudine illud præ barbaris majorum institutis commendasset. b)

323. Hinc

a) * Scilicet jam ante Lotharium Saxonem, & ævo Mathildæ Wernherus, s. Irnerius, Jus Justinianicum in Academiam Bononiensem induxit, magno applausu docens, cum ante eum Pepo idem conatus parum valuisset. Nec in dubium vocanda Conradi Vrspergensis fides. v. Conring. l. c. c. 21. Fabulas de restitutione juris Romani per Lotharium, de donatione libri Pandectarum Amalphantani Pisanis facta, de jure creandi Doctores Juris a Lothario in Academiam Bononiensem collato, explodit laudatus Brenemannus

b) * Irnerius in Codicem glossas composuit, *authenticarum* nomine celebres. Jam & complures tum ex ejus, tum ex Irnerii discipulorum scholis doctores prohibant, qui vel Glossas scribendo, vel docendo, Jus Justinianicum in Academiis & fora propagabant.

323. Hinc magis magisque in fora serpebat, ob jam dictas rationes, quibus accedebat pro-
nitas in res novas, & tædium Imperii Germa-
nici, adeoque legum Francicarum, denique &
Longobardicarum.

324. Eademque sola æquitatis præsumtio ef-
ficiēbat, ut Leges Romanæ in Gallia quoque &
Hispania sine autoritate publica reciperentur.

325. Hujus in Italia mutationis initia assur-
gunt ultra tempora, quibus confirmatio Ro-
manarum & abrogatio reliquarum legum fa-
cta fingitur.

326. De hac postrema notandum: leges
Longobardicas diu post Lotharium in Italia
perpetuum usum retinuisse. *Comr. c. 22.*

327. Imo postea demum autoritate publica
in codicem congestas esse. Cur vero tanta
cura colligeretur, quod abrogatum est?

328. Adde, quod ista receptio & abrogatio non
nisi in conventu publico fieri potuerit, cujus
modi unicum in Roncaliis habuit Lotharius.

329. Ibide hoc negotio neque aliquid actum
esse, monumenta eorum temporum produnt,
neque Pandectæ adhuc repertæ fuerunt. c)

330. Neque ullum abrogationis documen-
tum aliud afferri potest, quam *fama*, eaque Do-
ctorum saltem *recentium*.

E

331. Ni-

c) * Equidem Pandectas tum jam repertas fuisse, scilicet
a. 1135. cum anno sequenti essent conventus in campis
Roncaliis, probat *Brenemannus*: Sed nihilominus a-
cta in campis Roncaliis alia omnia perhibent.

331. Nihilominus alia Lotharii ad nos pervenere, ipsi Codici Justiniano inserta; quomodo vero omissa fuisset tanti momenti constitutio, & plane interiisset?

332. Imo revera obtinuisse post Lotharium Jura Longobardica & Consuetudines, docet *Obertus 2. F. 1. 22. & 58.* docent alii a *Conringio p. 135.* citati.

333. Accessit tamen a Friderico I. & seqq. Cæsaribus cura aliqua Juri Justiniano, quod ejus Doctores omnem Cæsaribus Romanis attributam potestatem ad Imperatores præsentis applicarent.

334. Unde erat, quod Fridericus I. statim ad altiora, inique licet, adspiraret. *Conring. c. 23. p. 143. seq. d)*

SECTIO

d) * Ex Schola Irneriana periodus nova Jctorum, sc. Glossatorum, quos recenset *Gravina, n. 144. ff. & Guid. Pancirolus de claris Legum Interpr. lib. 2. c. 4.* Præcipui inter eos Martinus Cremonensis, Bulgarus, Hugolinus, Rogerius, Placentinus, Pyleus, Azo, & ultimus glossatorum, Accursius. Eos audivere Germani, maxime cum Fridericus I. studiosis literarum insignie illud privilegium, authenticis adjectum, dedisset. Hinc *Corpus Juris Glossatum*, & Jurisprudentia Glossis alligata, usque dum renascentibus literis humanioribus, duce fere *Alciato* politiores Jcti exsurgebant, quibus genuinam juris interpretandi rationem debemus. Sed non omnibus meliora placent. Hinc duæ Jctorum sectæ, sibi invicem infestæ, *Humanistarum & Realistarum, s. Theoreticorum & Practicorum.*

SECTIO II.
DE JURE GERMANICO.

335. Quoad Germanos, de iis Tacitus, e) plus apud eos bonos mores, quam alibi bonas leges valuisse, affirmat.

336. Ubi per mores procul dubio non intellexit modum lites decidendi, sed modum vivendi.

337. Mores isti non poterant non meliores esse nostris, fomite criminum & litium remoto.

338. Exulabat enim cura divitiarum, mollities & luxus victus quotidiani, indeque resultans libido.

339. Rara ergo negotia Civilia, inprimis tri-
cæ contractuum, & vel ignota, vel prohibita
testamenti factio. f)

340. Duo eos premebant, iique prægnan-
tes nævi: tolerantia atrociorum & conti-
nuata temulentia, g) cædium frequentium,
adeoque fere impunium causæ.

E 2

341. Hæ

e) *De Morib. German. c. 19.* forte inde occasionem ob-
tinuit Thomafius conscribendi disputationem, qua
morum cum jure scripto contentionem summo judicio
expendit, *Hale, 1701.*

f) De qua *Tacitus de Moribus Germ. cap. 20. heredes
successoresque sui cuique liberi & nullum testamentum.*
Idque *ad tit. ff. qui testam. fac. poss.* pluribus probavi.

g) Sed vide, quæ notavimus *ad tit. ff. de judiciis.*

341. Hæ atrocioribus pœnis coercendæ, reliqua pro viribus conservanda erant.

342. Habuisse vero Germanos Taciti jam & Julii Cæsaris ætate leges h) quasdam, patet, quia jam habuerunt judicia.

343. Eas tamen, nisi quantum ex his duobus haurire possumus, a nobis ignorari, extra dubium est.

344. Seculo post Christum quinto Franci, i) Burgundiones, k) Westrogothi, seu Wisigothi, Ostrogothi, Longobardi, provincias Romanas tunc insidentes, Leges sibi nonnullas lingua & literis Romanis scripsere; vid. *Conring. cap. 2. seqq.* quas demum edidit *Frid. Lindenbrog. in Codice LL. Antiquarum.*

345. Francorum Leges scriptæ extendebantur ad victos ab ipsis l) Alemannos, Bojoarios &

h) An vero ex in scripturam redactæ fuerint, an non, alia quæstio est, quam negandam putamus.

i) * Inter leges Francorum antiquissima & præcipua *lex Salica* Latine, sed corrupte scripta, paulo ante Pharamundum Regem lata, ut volunt, sed Chlodovæi temporibus demum innotescens. Distincta erat a *lege Ripuariva*, quæ non per omnia stringebat Francos Orientales. *Lex Salica* apud omnes Francos sensim recepta, Sec. XIII. in defuetudinem abiit.

k) * Burgundiones auctore Gundebaldo Rege librum legum Sec. VI. acceperunt: hinc nomen legis *Gundebadae*. Hæc in Burgundicis terris solum obtinuit, iisque devictis relicta est a Francis.

l) * Theodoricus Rex Francorum Sec. VI. legem Francorum, Alemannorum, Bojoariorum iussit conscribere, consuetudinibus gentium singularum accommoda-

& Thuringos. *Conring. c. 8. seqq. ubi c. 10. de Legibus Ripuariis Francorum.*

346. Hinc Carolus M. Legibus Salicis seu Francis, Bojoricis & Longobardicis multa adjecit. *Conring. c. 12.*

347. Omnium etiam reliquarum nationum, quæ sub ejus ditione erant, jura, quæ scripta non erant, describi ac literis mandari jussit.

348. Itaque & Saxonibus m) & Frisiis n) Leges scriptas (quibus antea nunquam erant usi) eum dedisse, certum est.

349. Fabulosa tamen sunt hanc o) in rem af-
 E 3 ferta

tam. Inde lex *Alemanica* enata, a Chlotario II. & Dagoberto posthac varie aucta, vel emendata. Inde & *Boji* leges suas antiquas a Theodorico Aufrasiæ Rege reformatas acceperunt, a Dagoberto postea emendatas. Duces quoque Bavariæ ex gente Agilolfingica cum Primatum suorum consensu decreta conceperunt, ex quibus decretum Tassilonis Ducis a. 772. publicatum.

m) * *Saxones*, dum in veteri Saxoniam subsistere, leges suas habuisse, vetusti scriptores perhibent. Saxones, qui in Germania sedes posuerant, partim moribus, partim jure scripto ante Caroli M. tempora usos esse, vel ex pace inter Carolum Saxonesque, & ex Caroli capitularibus patet.

n) * *Frisiorum*, vetustissimi Germaniæ populi, leges antiquæ a Carolo M. auctæ & confirmatæ. Auctæ quoque sunt ad gentis petita a Rudolpho Habsburgico. Edidit eas cum notis *Sibr. Siccama, Franck. 1617. 4.*

o) Forte per traducem hæc jura inde a Carolo M. promanarant; sed subinde mutata & aucta. Quæ vero monumenta supersunt, ad Caroli tempora non adscendant.

serta auctoris *Speculi Sax. ejusdemque Glossatoris Conr. c. 13. p. 51. seqq.*

350. Veras autem Carolinas Saxonum & Frisiorum Leges exhibuit *Johannes Basilius Heroldus, & Lucas Holstenius. p)*

351. Interim hæc leges non novæ plane erant, sed novo more per scripturam promulgatæ, neque unius Caroli auctoritate, sed populi consensu adhibito, in scripturam redactæ.

352. Collegit præterea Carolus opera Albini, & Paulini Episcopi Canones certos ex Conciliorum, Patrum & Pontificum sententiis, quos apud *Lindembrogium Ansegisus* exhibet *Lib. 1.* reliqua Juris Canonici tum extantia non ita approbavit.

353. Ludovicus deinde Pius novas subinde Leges in *Conventibus* tulit, & veteres approbavit. q)

354. Ho-

p) Hic duo edidit opuscula Romæ, anno post sexagesimum circiter superioris seculi, quorum alterum: *Karoli M. capitulatio de partibus Saxonie.* Alterum: *Capitulare Saxonum.* Utrumque postea edidit Baluzius *Tom. I. Capitularium Regum Francor. p. m. 249. & 275.* Lex Saxonum antiqua extat apud *Heroldum, Lindembrogium & Leibnitium, XVIII.* titulis constans. Ei per multa sensim addita inde a Carolo M. cujus potissimum *Capitulare Saxonicum* memorabile. Istantem crudelissimam, ut vocatur, Saxonum legem confirmavit post *Henr. II. Conradus II. Imp.* Accessiones ejus & mutationes quoque ab *Henricis* sequentibus factæ.

q) * *Caroli M. & Ludovici Pii capitularia* circa a. 827. primus collegit *Ansegisus Abbas*, quam collectionem

354. Horum utriusque Leges per tempus aliquod, sed non pari semper religione observatæ, nihilque fere iis superadditum, multa demum defuetudine abolita, & longe alia moribus observari cœperunt.

355. Certe si leges r) in subsecutis usque ad Lotharium II. Germaniæ conventibus latæ, eæ tamen vel non fuere conscriptæ, vel iterum periere.

356. Lotharius II. vero non modo Jus Romanum in Germaniam non introduxit, (nec enim introducebat in Italiam) sed nec aliquid circa Leges Germanicas mutavit. *Conr. c. 24.*

357. Fridericus I. Leges scriptas nonnullas tulit; s) dubium vero, an Germania eas in u-
E 4 sum

Ludovicus Pius, Carolus Calvus, Papa quoque approbarunt. Ei IV. libris comprehensæ tres libros adjecit *Benedictus Levita*, Moguntinus, usu publico in Francia & Germania receptos, quibus IV. libri additionum incerto autore accessere. Editiones capitularium sunt: prima *Jo. Tili Paris.* 1548. sed imperfecta, altera *Petri Pitbæi, ibid.* 1588. *Fr. Pitbæi* 1630. & 1620. optima est *Steph. Baluzii, Paris.* 1677. f. *Tomi II.*

r) * Equidem ab Ottonibus eorumque successoribus complures leges in comitiis latæ, statum civilem respicientes, quas inprimis congeffit *Melch. Goldastus Constitut. Imp. T. un. p. 215. seqq. & T. III. p. 303. seqq.* qui & Imperatorum Francicorum, Conradi II. Henrici III. IV. & V. varias Constitutiones exhibet.

s) * Quales sunt leges ejus castrenses, aliæ de judiciis & foro competente, probationibus, furtis, homicidiis, Scabinis, &c. Constitutiones; Authentica C. ne filius pro patre; ejusdem pax publica in conventu Princi-

sum receperit, sed ea potius ex æquo & bono moribusque receptis plurima transegit usque ad seculum XIII.

358. Veteres enim Carolinae leges manibus eorum exciderant: Neque si superfuissent, sufficere poterant emergenti negotiorum multitudini, luxu & fallaciis indies increbescentibus.

359. Neque obstant fabulae *Repkovii*, capitula sua Speculi Saxonici pro Legibus Carolinis venditantis, nam sibi ipse contradixit, ea ante se scripto non fuisse comprehensa.

360. Post annum 1200. Germani progerminante studiorum & Germanice scribendi, ob introducta commercia usu, atque Italorum æmulatione, legibus scribendis magis sese applicarunt. r)

361. Sed scribebantur saltem memoriae subsidio, non jussu Imperatoris, sed ex arbitrio singulo-

pum Norib. 1187. firmata. Secuta Ottonis IV. de donationibus & de vulneratis, de pace publica, aliaque Constitutiones. Collectio talium Constitutionum a Burcardo Vormatiensi facta 20. libris, sed nunquam recepta.

t) * Fridericus II. Imp. plures tulit Constitutiones. Praecipue vero ejus constitut. in curia Moguntina an. 1236. latam, in qua, pace jurata, firmantur vetera jura, statuuntur nova, tanquam primum Recessum Imperii vernaculo sermone scriptum exhibet *Goldastus Reichs-Satzung. P. II. p. 17.*

gulorum Procerum in Comitibus, ubi leges ferebantur, præsentium, vel collegiorum, in quæ jura illa recipiebantur.

362. Receperunt iisdem temporibus Jus Pontificium, a Gregorio IX. promulgatum. *Comr. cap. 26. u)*

363. Neque tamen illud ubique consuetudinibus suis prævalere passus est. *Land. N. Part. 3.*

364. Proceres quoque singuli, x) urbes pleræque, collegia plurima leges & statuta condere poterant.

365. Unde publicæ Imperii totius Constitutiones fere negligentius habitæ, (†) & paucissimæ

E 5

u) * Eodem Recessu Moguntino cautum, ut secundum jus Pontificum judicentur res spirituales. Sed & in rebus sæcularibus magnam ejus juris autoritatem receptam inter alia probat *Spec. Sæc. lib. 1. c. 5.*

x) * Principes Imperii jam a Sec. XIII. legislativam potestatem exercentes *jura provincialia* condiderunt, quibus tamen initio confirmatione Imperatoris opus fuit v. *Hertius de superiorit. territor. §. 25. Thomaf. de Statuum Imperii potest. legislativa.* Et hac ipsa Principum potestate crescente, jura civilia a legibus Imperii abesse cæperunt.

(†) Illis enim temporibus potissimum obtinuit jus manuarium, quo pleræque lites finiebantur. Ejus duæ erant species, una iudicium duellicum, altera diffidationes. Vtrumque vero cum fine Seculi XV. evanuit.

cissimæ usque ad Maximilianum I. ad nos pervenere.

366. Hæ enim ad paucos perveniebant; reliquis nihil curæ erat illas comparandi vel cognoscendi, collabescente indies autoritate Imperatorum.

367. Ergo fere tunc judicabatur secundum consuetudines urbium, provinciarum, & leges speciales, uti patet *ex constitutione Rudolphi I. apud Conr. c. 27. p. 162. y)*

368. Inter urbium leges antiquas eminent Colonienfes, Aquisgranenses, Lubecenses z) & Magdeburgenses. *Conr. c. 28.*

369. Jus Magdeburgense, quod tertiam partem Speculi Saxonici faciunt plerique, conditum est circa initium Seculi XIV. ut luculentis conjecturis probat *Conr. c. 29.* excutiens simul fabulam, quasi hoc Jus ab Ottone descendat. a)

370. Jus

y) * Inprimis invalere *Jus Saxonicum & Jus Suevicum*, ex utriusque populi moribus collecta, in quæ tota fere Germania divisa, quod ex Germanorum in Francos & Saxones distinctione consecutum. Hinc orta porro Germaniæ in Superiorem & Inferiorem divisio, ut illa juris Franconici, hæc juris Saxonici esset: hinc duplicis in Imperio nostro Vicariatus ratio.

z) Quæ servantur in Civitatibus Mecklenburgi & Pomeraniæ citerioris. Item Rostochii & Stralsundi. v. Mevii præfat. ad jus Lubecense.

a) * Weichbildum Magdeburgicum, a *Wieck*, vico, castel-

370. Jus provinciale vero, quod inprimis Speculum Saxonicum b) appellatur, non temporibus Caroli M. nec jussu ejus, sed circa annum vigesimum, vel trigesimum seculi decimi tertii, privato ausu conscriptum. *Conr. c. 30.*

371. Autor ejus *Ecco a Repkau*, c) cujus præfa-

lo, & bild, i. e. herma, statua, s. lapide terminali, aut a bilden, i. e. formare, dictum, sicut alias statuta civitatum *Willfür. Marktrecht* nuncupantur. Magdeburgum Saxonix Metropolis judicium Scabinorum supremum, *des Weichbildes höchsten Dingstuhl*, alterum Scabinatum Hala Saxonum habuit, ad quos Scabinatus Polonia, Bohemia, Borussia, Silesia Lusatiæque urbes, statutis Magdeburgensibus usæ, provocarunt. Scabinorum responsa plurima in libris digesta post Speculum Saxon. legi possunt. vid. Jo. Gryphander, *de Weichbildis Saxonis*.

b) Scil. Jus Saxonicum est vel antiquum s. commune, quod tribus istis partibus, *Land-Recht, Lehn-Recht, & Weich-Bild* continetur; vel novum & speciale; idque vel Electorale, quod separato Volumini s. Corpori includitur, vel Ducale, v. g. Gothanum, Vinarientse &c. Vid. Matthiæ Coleri oratio *de Origine, progressu & utilitate Juris Saxonici*, ejusd. tractatus *de Processibus executivis* præmissa.

c) Conradus Sincerus (seu qui sub hoc adscitio nomine latet, Kulpifius) eum Eike von Ribikowe appellat, quæ familia fortasse, lingua magis exculta, Repkau vocari maluit; atque hujus nominis familiam in Electoratus Saxonici ditione prope Bitterfeldam & Jesniciam adhuc vigere, commemorat *Heigius P. 1. Q. 8. n. 59.* & in Comitatu Mansfeldensi anno 1416. Heinmannum a Repkau vixisse, ex Spangenbergio testatur. Ita *Horn. in Jurisprud. Feudal. cap. 1. §. 32.* ex actis judicialibus animadvertit, in Familia Nobilium a Reppichau, quorum

præfatio ea, quæ hæctenus diximus, confirmat. d)

372. Secunda Juris Saxonici pars, Jus Feudale, itidem privata opera conscripta Seculo XIII. non autem jussu Friderici secundi. e) *Conr. p. 287. seqq.*

373. *Speculi Suevici*, duabus partibus, Jure provinciali & Feudali constantis, autor incertus, tempus vero Seculi XIV. f) nam Ottonis

stirps in nostra vicinia superest, nomen Ecconis hodieque in usu esse. j. *Rinck. diff. de Speculo Saxonico, fonte juris Saxonici commun. Altorf. 1718. bab.*

- d) * Latino idiomate, ut videtur, cæptum opus, jussu *Hoyeri Comitis Falckensteinii* Germanico, vel Saxonico antiquo consummavit Repkoviùs, sed in hodiernum Misiuicum transtulit *Christoph. Zobelius*, qui idem cum Latino textu, forte a Glossatore confecto, & cum glossa edidit, Lipsiæ 1561. Plures eosque Nobiles Speculi autoritas excitavit glossatores Seculo XIX, sed qui in plerisque nugæ egerunt. Antiquioribus editionibus *additus est der Richt-Steig*, h. e. Processus antiquissimus.
- e) * Cui tribuitur a glossatore. Eundem *Epkonem Repkovium* autorem fuisse, admodum probabile est. In plerisque Codicibus tanquam appendix, s. liber IV. Speculo Saxonico adjectum, in multis nomen Repkovi præfixum noscitur, ut in Cod. MSto Bibliothecæ Paulinæ Lipsiæ ex quo suam edit. adornavit *Schilterus Argent.* 1695. post *Zobelianam cum glossa, Lipsiæ a. 1589.* factam.
- f) Contrarium variis rationibus probare nititur *Schilterus in præfat. Comm. Jur. Feud. Alemann.* ipsi Carolo M. hoc Jus Alemannicum s. Suevicum vindicans. Verum iisdem satisfecit *Thomasius in selectis capitibus Historiæ Juris feudalis Germanici, §. 44. -- 55.*

nis IV. & Innocentii res, ut vetustæ, recensentur. *L. i. c. 358. g)*

374. Et quamvis *Goldastus præfat. Tom. I. Reichsſaß.* Bertholdum Baronem de Grimmenstein Autorem Speculi alicujus haberi, referat; dubitat tamen vulgati hujus Speculi, quod exhibet *idem Tom. I. Reichsſaß. p. 31. 147.* parentem eum facere. Conf. *Conr. p. 188.*

375. Contenta utriusque Speculi non multum discrepant, nisi quoad successionem *Spec. Saxon. L. i. Tit. 17. seqq. & Tit. 19. in fin. Spec. Suev. c. 393. ff. 2.*

376. His juribus scriptis Germania usu est h) usque ad Seculum. XV. i) Hucusque enim

g) * Pleraque in eo cum Jure Saxonico convenientia; varia ex legibus Romanis inepte admixta. Magna ejus olim autoritas, & in controversiis illustrium continuata. Post primam editionem Argentoratensem, novam dedit *Sebast. Meichſnerus* a. 1561. sub tit. **Käyserlich- und Königlich Land- und Lehn-Recht, Saxongen, Sitten und Gebräuch** &c. Extat quoque Speculum Suevicum in collectione diversarum legum Germanicarum, **dem Teutschen Corpore Juris Publici & Privati &c.** quod collegit *Jo. Steph. Burgermeisterus, Ulm. 1717. 4.*

h) Hodie hæc Jura autoritatem tantum ab usu habere, putant plerique. Ita non receptum esse textum **Land-R. L. i. art. 36.** quia repugnet *Novell. 89. c. 8.* Sed hi sunt fructus asserti falsi: Jus Romanum præ Legibus Germanicis esse receptum. Quod tamen multi hodie non admittunt. Et certe a receptione unius *Novellæ* præ *Lege Germanica* ad receptionem totius *Juris Romani* infirma est consequentia.

i) * Initia usus *Juris Justiniani* jam in *Sec. XIII.* depre-

enim adhuc lites rariores, & simplex ordo judicii.

377. Ab illo tempore Academiae institutae, & Juris Doctores, judiciis atque consiliis admoti, Jus Romanum sensim in fora hic illic introduxere.

378. Expressa vero sanctione id introductum fuisse ante Judicii Cameralis Ordinationem, doceri non potest. *Comr. c. 33.*

379. A Maximiliano vero id constitutum putant multi, & ipse Conringius; quia passim inculcetur: *Daß nach des Reichs gemeinen Rechten gesprochen werden solte.*

380. At Jura communia tunc non erant solum Jus k) Romanum, nec totum; siquidem receptio

hendimus, licet exigua. Sec. XIV. erectis Academiae in Germania ad normam Italicarum Professores Juris Civ. facti. Inde Sec. XV. Doctores Juris constituti, qui licet minus benignum habuerint Fridericum III. Imp. tamen persisterunt. Sub Sigismundo & sequentibus Imp. saepius ad *Jus Caesareum, die Käysersl. Rechte, die weltlichen Rechte, gemeine beschriebene Rechte*, provocatum invenimus. Posthaec sensim per Jctos Iuris Civilis unice peritos in provincias Germaniae introductum est. Promota quoque juris Civ. incrementa per Reformationis Autores, ut jus Canonicum magis supprimeretur.

k) Neque si Ius Romanum receptum esset, aliter receptum esset, quam in subsidium, si statuta & consuetudines defecerint. *Ord. Cam. P. 1. t. 57.* & quatenus Ius Romanum statui hodierno applicari potest. *Instr. Pac. M. O. art. 8. §. 1. 2.*

receptio illi auctoritatem Juris Communis tribuerat,

381. Ergo nec hodie ulterius obstringit, nisi qua receptum est. l)

382. Accedunt vero jura noviora in Recesibus Imperii, m) Constitutione Criminali, n) Ordina-

l) * Nota est controversia Schilterum inter & Kulpisium agitata v. *Schilteri Exercit. ad π. §. 12. & Jo. Georg. Kulpisii*, sub persona *Conradi Sinceri, civis Germani, de Germanicarum legum veterum ac Romani juris in Rep. nostra origine auctoritateque presenti, Dissert. Epistolica*, Lips. 1682. conf. *Henr. Linck, de Juris Justiniani receptione atque auctoritate in Germania, diss. II. Altorf. 1679. & 80. Thomasius Dissert. de rite formando statu controversiæ: an legum Juris Justiniani sit frequens, an exiguus usus practicus in foris Germania? 1715.*

m) Hi lingua Germanica concipi & publicari cæpti sub Rudolpho I. Imp. anno 1287. quo tempore Herbipoli primus Germanicus Recessus Imp. emanavit. & omnes publici privatiq; actus majoris momenti Germanico idiomate celebrari, tabularumque monumenta hoc modo conscribi cæperunt *B. Rheuan. in Germ. L. 2. p. 113. Stumpff. 1. Helvet. c. 8.* integrum Recessum exhibet *Lehmann. in Chron. Spirens. Lib. 5. cap. 108.* * Inprimis vero per Recessum ultimum de a. 1654. permulta civilia sunt ordinata.

n) * Ad tollendos abusus varios & defectus insignes judiciorum criminalium, in comitiis Vormatiensibus an. 1521. composita, & ex Ordinat. Crim. Bambergenfi, quam Georgius Episc. a. 1508. publicaverat, potissimum deponata, post varias difficultates a. 1532. in comitiis Ratisbonensibus confirmata.

Ordinationibus Judicii Cameralis, o) & Constitutionibus singularum fere provinciarum. Quæ singula recensere nimis longum esset. p)

o) * Ordinatio Cameralis prima in comitiis Vormat. a. 1495. a *Maximiliano I.* publicata. Nova in comitiis Lindav. a. 1496. a Cameralibus exhibita, in comitiis Augustanis a. 1500. confirmata fuit. Post has maxime notabilis ordinatio nova a *Carolo V.* in Comitiis Vormat. 1521. publicata, & nova Reformatio, quam in comitiis August. a. 1555. *Ferdinandus I.* publicavit, eaque per Capitulationes confirmata. Per Reccessum novissimum quædam circa Processum Cameralem quoque sunt constituta, quæ hodie observantur. Singulas Ordinationes reperire licet in *Corpore Reccessuum* vid. ap. *Lünig. R. Archiv. P. gen. Bürger Be-griff des Käyserl. Cammer-Rechts, was durch den Westph. Frieden, und den jüngern Regensp. Reichs-Abschied de a. 1654. weiter vor Veränderungen darinn geschehen.*

p) Ordo vero in causis decidendis hic est: primo respicitur ad pacta, vel dispositiones ultimæ voluntatis; deinde ad statuta & consuetudines illius loci; porro ad jura ejus provinciæ; hinc ad Jus Germanicum commune, (& novum quidem indistincte, antiquum vero, qua receptum est,) denique ad Jus Civile Romanum, vel Canonicum pro argumentorum diversitate. Ceterum de opinione vulgari, quasi Jura German. stricte sint interpretanda, ut Juri Communi quam minime contrarientur, vid. *Sincer. dissert. Epist. de German. leg. autorit. p. 11. 62.* licet etiam aliquando restringantur, v. g. *Landes R. l. 1. art. 52. per Const. Elect. Sax. 12. P. 2* item *Landes R. L. 1. art. 35. per Const. Elect. Sax. 53. P. 2.* hæc tamen interpretationis authenticæ exempla non faciunt normam perpetuam in doctrinali, & adhuc incertum est, an illæ restrictiones præcisè ad Jus Romanum, qua tale, sint accommodatæ.

Tk 313

ULB Halle

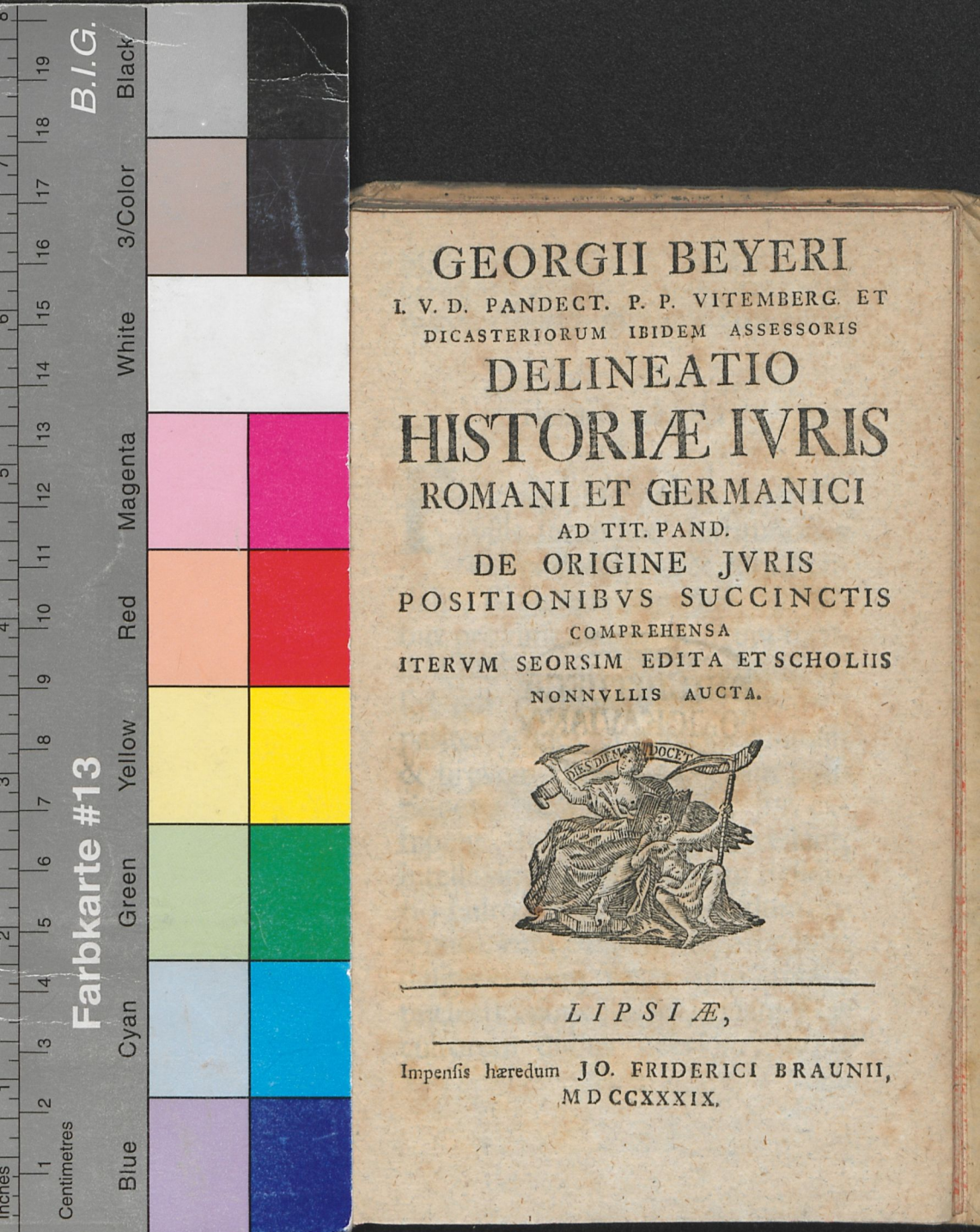
3

004 917 197

Me

B.I.G.

Farbkarte #13

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

GEORGII BEYERI
I. V. D. PANDECT. P. P. VITEMBERG. ET
DICASTERIORUM IBIDEM ASSESSORIS
DELINEATIO
HISTORIÆ IVRIS
ROMANI ET GERMANICI
AD TIT. PAND.
DE ORIGINE JVRIS
POSITIONIBVS SUCCINCTIS
COMPREHENSA
ITERVM SEORSIM EDITA ET SCHOLIIS
NONNVLLIS AUCTA.

L I P S I Æ,

Impensis hæredum JO. FRIDERICI BRAUNII,
MDCCXXXIX.